

Inventarisatie van strafrechtelijke interventies voor jeugdigen

Ministerie van Justitie

Programma Jeugd terecht

Voorwoord

2 Een belangrijk onderdeel van het veiligheidsprogramma Naar een veiliger samenleving wordt gevormd door de aanpak van de criminaliteit onder jongeren. Deze aanpak is uitgewerkt in het programma Jeugd terecht; Actieprogramma Aanpak Jeugdcriminaliteit 2003-2006. De algemene doelstelling van Jeugd terecht is het voorkomen van eerste delicten en het terugdringen van recidive. Dit document gaat over het terugdringen van recidive.

Van veel strafrechtelijke interventies in Nederland staat niet (of onvoldoende) vast of zij effectief zijn, dat wil zeggen: of zij bijdragen aan het terugdringen van de recidive. In het kader van Jeugd terecht wordt daarom onderzocht hoe de effectiviteit van strafrechtelijke interventies voor jeugdigen bepaald en verbeterd kan worden. Dit gebeurt in het project Effectiviteit van strafrechtelijke interventies voor jeugdigen, waaraan vertegenwoordigers deelnemen van de Raad voor de Kinderbescherming, Halt, MO-groep, Reclassering Nederland, Dienst Justitiële Inrichtingen, Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht¹.

Het uiteindelijke produkt van het project Effectiviteit zal zijn een jeugdsanctie-atlas, dat wil zeggen: een overzicht van het totale palet van strafrechtelijke interventies voor jeugdigen, met per strafrechtelijke interventie een uitspraak over de –vermoedelijke- effectiviteit ervan. Onder strafrechtelijke interventies verstaan we dan: de bemoeienis met een jeugdige als gevolg van een verdenking van dan wel veroordeling voor een strafbaar feit, uitgevoerd op verzoek of in opdracht, dan wel onder verantwoordelijkheid van een justitie-organisatie.

Het voorliggende document is de eerste ruwe versie van het groeidocument dat uiteindelijk de jeugdsanctie-atlas gaat worden. Het doel hiervan is het bieden van een overzicht van de strafrechtelijke interventies voor jeugdigen die er in Nederland zijn. Voor een goed begrip: het document in deze versie biedt alléén een overzicht, maar geeft geen enkel oordeel over de effectiviteit van de interventies. Per interventie zijn aan de hand van een eenvoudig format slechts enkele basisgegevens vermeld, zoals die door de betreffende organisaties zijn aangeleverd².

Uit de formats blijkt dat er nog veel leemtes zitten in de informatie. Om te komen tot het uiteindelijke produkt, namelijk een jeugdsanctie-atlas met uitspraken over de effectiviteit van de vermelde interventies, moet dan ook nog heel wat werk worden verzet. Het gaat hier om een complex en tijdrovend proces, dat in totaal zeker enige jaren in beslag zal nemen.

Een van de eerste stappen in dit proces is het instellen van een landelijke erkenningscommissie die alle strafrechtelijke interventies gaat beoordelen op mogelijke effectiviteit. Het streven is erop gericht de erkenningscommissie medio 2005 van start te laten gaan. Inmiddels zijn toetsingscriteria ontwikkeld (zie bijlage), gebaseerd op de “What Works”- literatuur. Deze criteria zullen door de erkenningscommissie gebruikt worden bij het toetsen van strafrechtelijke interventies. Strafrechtelijke interventies die voldoen aan de toetsingscriteria zullen door de erkenningscommissie geaccrediteerd worden. Deze accreditatie zal uiteindelijk de basis vormen voor financiering door het ministerie van Justitie.

Om strafrechtelijke interventies te kunnen toetsen moet het volgende gebeuren. Allereerst moeten alle strafrechtelijke interventies beschreven worden aan de hand van de toetsingscriteria. Dit is een taak voor de veldorganisaties: justitiële jeugdinrichtingen, Raad voor de Kinderbescherming, Halt en jeugdreclassering. Het ministerie biedt hierbij deskundige ondersteuning. De beschrijving dient per

¹ Een vergelijkbaar traject vindt plaats voor preventieve programma's. De kennis en ervaring die het ministerie van Justitie heeft opgedaan wordt uitgewisseld met o.a. het ministerie van VWS.

² Uit de projectgroep is een werkgroep samengesteld ten behoeve van deze inventarisatie. Zie bijlage 2 voor de samenstelling.

1 januari 2006 te zijn voltooid. Daarna moet bezien worden of de strafrechtelijke interventies voldoen aan de toetsingscriteria, en zo niet, op welke punten aanpassing nodig en mogelijk is. Dit is de taak van de erkenningscommissie. Deze toets moet per 1 januari 2007 gereed zijn.

Op het moment dat er interventies beschreven zijn volgens de toetsingscriteria wordt informatie uit deze beschrijving gebruikt om in de eerstvolgende versie van de jeugdsanctie-atlas de formats aan te vullen. Wanneer de erkenningscommissie vervolgens haar oordeel over een beschreven interventie heeft gegeven zal dit oordeel in de atlas worden vermeld. Uiteindelijk zal de atlas alleen nog beschreven en beoordeelde interventies bevatten.

Zoals gezegd gaat het hier om een complex proces, maar gelukkig gebeurt er al heel veel. Een aantal ketenpartners is namelijk al bezig met het beschrijven van interventies. Zo wordt bij de Raad voor de Kinderbescherming momenteel het project 'Kwaliteit van leerstraffen' uitgevoerd. Dit project heeft de volgende doelen: het vaststellen van een uniform landelijk aanbod van leerstraffen én het ontsluiten daarvan in een Landelijk Menu Leerstraffen. Het project wordt eind 2005 afgerond.

Ook binnen de Halt-sector is veel in beweging. Omdat er een grote verscheidenheid ontstaan is in de uitvoering van de Halt-afdoening heeft de sector besloten het aantal typen afdoeningen terug te brengen tot vijf. Deze vijf gaat Halt-Nederland dus straks beschrijven en ter beoordeling voorleggen aan de erkenningscommissie.

De justitiële jeugdinstellingen en de jeugdreclassering zijn tevens aan het toewerken naar het maken van beschrijvingen van hun interventies volgens de toetsingscriteria. Kortom: de sector als geheel is volop in beweging.

Inhoudsopgave

4	Voorwoord	2
	Inhoudsopgave	4
	Inleiding	6
	Jeugdstrafrecht	6
	Aantal opgelegde interventies	7
	Leeswijzer	7
1	Halt: Sepot onder voorwaarden	9
	Algemeen	9
	Halt-afdoening voor vuurwerk	10
	Halt-afdoening zonder schadebemiddeling	11
	Halt-afdoening met schadebemiddeling	12
	Halt-afdoening met een Echt Recht conferentie	13
	Halt-afdoening voor overtredingen van de Leerplichtwet	14
2	Taakstraf	17
	Algemeen	17
	Werkstraf	18
	Leerstraf	21
	Delictpreventietraining voor groepen	22
	Sociale vaardigheden	23
	Taakstraf	23
	Agressie	24
	Preventie seksueel geweld	25
	Seksualiteit	26
	Seksualiteit, intensieve variant	28
	Verslavende middelen	29
	Slachtoffer in Beeld	30
	Slachtoffer in Beeld plus	31
	Spijbelen, ROOS	32
	Spijbelen, Basta	33
3	Begeleiding door de jeugdreclassering	35
	Algemeen	35
	Hulp en Steun	37
	ITB - Harde Kern, Hulp en Steun	39
	ITB – CRIEM, Hulp en Steun	40
	Toezicht en begeleiding	42

4	Vrijheidsbenemende strafrechtelijke interventies voor jeugdigen	45	5
	Algemeen	45	
	Selectie en plaatsing	46	
	Overzicht “producten/ vrijheidbenemende strafrechtelijke interventies”	48	
	Uitvoering voorlopige hechtenis, regulier	52	
	Uitvoering voorlopige hechtenis, nachtdetentie	53	
	Uitvoering voorlopige hechtenis, Forensische Observatie en Begeleiding Afdeling	55	
	Uitvoering van kortdurende jeugddetentie (strafrestant <3 mnd)	56	
	Uitvoering jeugddetentie (strafrestant > 3 maanden)	57	
	Uitvoering PIJ-maatregel in een reguliere behandelinrichting	59	
	Uitvoering PIJ-maatregel in een behandelinrichting met de landelijke bestemming ‘LVG-problematiek’	62	
	Uitvoering PIJ-maatregel in een behandelinrichting met de landelijke bestemming ‘psychiatrische (zedes)problematiek’	63	
	Uitvoering PIJ-maatregel in een behandelinrichting met de landelijke bestemming ‘Very Intensive Care’	64	
5	Overige, niet-vrijheidsbenemende interventies voor jeugdigen	67	
	Algemeen	67	
	Geldboete	68	
	Verbeurdverklaring	69	
	Ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen	70	
	Onttrekking aan het verkeer	71	
	Ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel	72	
	Schadevergoeding	73	
6	Afkortingen	75	
7	Bijlage I: Toetsingscriteria	77	
8	Bijlage II: Leden werkgroep inventarisatie	87	

6 Jeugdstrafrecht

Het jeugdstrafrecht is geregeld in Boek I, Titel VIII A, art. 77a en verder WvSr en is laatstelijk ingrijpend gewijzigd in 1995. Het karakter van het jeugdstrafrecht is pedagogisch van aard. De opvoedende waarde van de straf voor de jongere geeft de doorslag bij bepaling ervan door de rechter. Verdragsrechtelijk zijn de bepalingen uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (en vooral de artikelen 5 t/m 7) en het Verdrag inzake de rechten van het kind relevant. Het jeugdstrafrecht is van toepassing op jeugdigen in de leeftijd van 12 t/m 17 jaar ten tijde van het plegen van het delict. De jeugdige kan niet strafrechtelijk vervolgd worden voor feiten begaan op een leeftijd jonger dan 12 jaar. De bovengrens is flexibeler. Op grond van art. 77b WvSr kan het volwassenenrecht worden toegepast op 16- en 17 jarigen, indien de rechter daartoe aanleiding ziet in

- 1) de ernst van het begane feit
- 2) de persoonlijkheid van de dader en/ of
- 3) de omstandigheden waaronder het feit is begaan.

De rechter kan andersom ook het jeugdstrafrecht toepassen op meerderjarigen in de leeftijd 18 t/m 20 jaar, indien hij daartoe aanleiding ziet in

- 1) de persoonlijkheid van de dader of
- 2) de omstandigheden waaronder het feit is begaan (art. 77c WvSr of eventueel 77b WvSr).

Als de rechter bewezen acht dat de verdachte het strafbare feit heeft gepleegd, kan hij een sanctie opleggen: een straf of een maatregel. Een straf wordt opgelegd als het gepleegde delict de jongere kan worden aangerekend. Een maatregel wordt opgelegd indien de gepleegde feiten de jongere, gezien diens achtergrond en persoonlijkheid, niet of minder toe te rekenen zijn.

De keuze tussen een straf en een maatregel hangt samen met de vraag of de verdachte volledig verantwoordelijk kan worden gesteld voor het misdrijf. Psychische problematiek speelt hierbij een rol. Een maatregel is vooral gericht op behandeling. Het is ook mogelijk om een straf én een maatregel op te leggen.

1. De hoofdstraffen (art. 77h WvSr) zijn:
 - a. In geval van misdrijf: jeugddetentie, taakstraf of geldboete
 - b. In geval van overtreding: taakstraf of geldboete
2. Een taakstraf bestaat uit:
 - a. Een werkstraf, zijnde het verrichten van onbetaalde arbeid of het verrichten van arbeid tot herstel van de door het strafbare feit aangerichte schade, of
 - b. Een leerstraf, zijnde het volgen van een leerproject, of
 - c. Een combinatie van een werkstraf en leerstraf
3. De bijkomende straffen zijn:
 - a. Verbeurdverklaring
 - b. Ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen
4. De maatregelen zijn:
 - a. Plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ-maatregel)
 - b. Onttrekking aan het verkeer
 - c. Ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel
 - d. Schadevergoeding

Aantal opgelegde interventies

Hieronder volgt een overzicht van het aantal keer dat een bepaalde strafrechtelijke interventie is opgelegd³

- In 2003 werden 20.586 Halt-afdoeningen uitgevoerd
- In 2003 werden 2.730 jongeren in voorlopige hechtenis gehouden
- In 2003 werd, in rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten
 - o 651 maal geldboete
 - o 5.242 maal jeugddetentie en 217 maal gevangenisstraf
 - o 6.880 maal taakstraf
 - o 43 maal ontzegging rijbevoegdheid
 - o 163 maal verbeurdverklaring voorwerpen
 - o 170 maal onttrekking aan het verkeer
 - o 2.012 maal betaling aan de staat⁴
 - o 202 maal PIJ-maatregel
 - o 3 maal een overige straf en maatregel en
 - o 69 maal een onbekende straf of maatregel opgelegd
- In 2003 werden in totaal 17.254 (is inclusief de 6.880 door de rechter opgelegde taakstraffen) taakstraffen gestart
- In 2002 werd door de jeugdreclassering op verschillende juridische titels 7.888 maal begeleiding gegeven
- In 2003 werd door de jeugdreclassering 398 maal ITB-Harde Kern en 579 maal ITB-Criem gegeven (naast de 'reguliere' jeugdreclasseringbegeleiding)

Leeswijzer

In deze inventarisatie staan de interventies beschreven volgens een vast format. Wanneer een bepaalde sanctie op verschillende manieren ten uitvoer gelegd wordt (bijv. PIJ-regulier en PIJ voor licht verstandelijk gehandicapten) zijn daarvoor verschillende formats ingevuld. In het format is het volgende opgenomen:

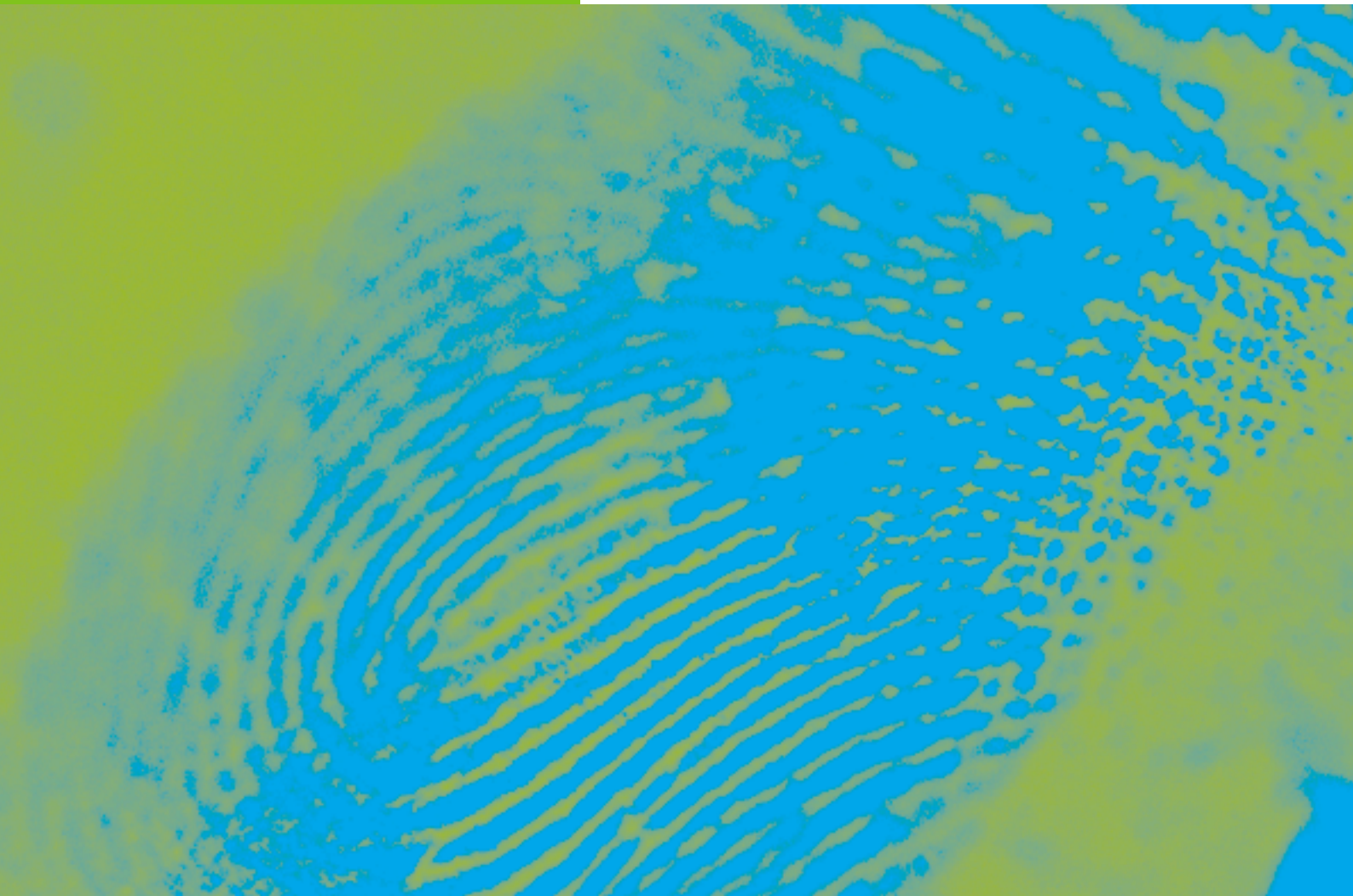
- Doelstelling sanctie
- Doelgroep
- Duur van de interventie
- Ontwikkelaar/ Uitvoerder
- Korte beschrijving
- Betrokkenheid ouders
- Aanwezigheid van evaluatiemateriaal
- Wijze van rapporteren en verantwoorden

De volledigheid van de formats verschilt per interventie. Van de interventies is (nog) niet alle gewenste informatie beschreven. In het format is dan 'wordt niet benoemd' geschreven. Met de jaarlijkse update wordt gewerkt aan het completeren van de gegevens.

³ Cijfers zijn gebaseerd op *Criminaliteit en Rechtshandhaving in cijfers, tabellenboek met ontwikkelingen tot en met 2003*, WODC/ CBS 2004 (tabellen 5.23,5.32, 6.21, 6.23) en op informatie van DJI

⁴ Schadevergoeding + ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel

1

Algemeen

Jongeren van 12 tot 18 jaar die door de politie zijn aangehouden voor lichte delicten, kunnen de keus krijgen: naar Justitie of naar Halt. Via een Halt-procedure kunnen jongeren weer rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met Justitie.

De uitvoering van de Halt-procedure is in de wet geregeld (art. 77e WvSr). In het Besluit Aanwijzing Halt-feiten staat aangegeven welke strafbare feiten in aanmerking komen voor een Halt-afdoening, de zogenaamde Halt-waardige delicten. De Halt-afdoening is primair gericht op overlast veroorzakend gedrag van geringe ernst, zoals vernielingen, (winkel)diefstal of overlast met vuurwerk.

Jongeren die een Halt-waardig delict hebben gepleegd, kunnen voor een Halt-afdoening in aanmerking komen. De opsporingsambtenaar is bevoegd om de verdachte te verwijzen naar een Halt-bureau. Er wordt dan geen landelijk overdrachtsformulier aan de officier van Justitie gestuurd. De jongere is niet verplicht om in te gaan op het aanbod van een Halt-afdoening; het blijft een keuze.

De duur van de Halt-afdoening is ten hoogste 20 uren. Indien de jongere naar behoren de Halt-afdoening heeft uitgevoerd, volgt sepot.

In de landelijke aanwijzingen voor de politie en OM, door het Parket-Generaal beschreven, staan de procedure en voorwaarden.

De volgende criteria gelden voor verwijzing naar een Halt-bureau:

- Jongeren tussen 12 t/m 17 jaar die hebben bekend een strafbaar feit te hebben gepleegd.
- Een jongere komt maximaal twee keer voor een Halt-afdoening in aanmerking. Bovendien mag het jaar voorafgaand aan de Halt-afdoening geen politiecontact hebben plaatsgevonden waarop een strafrechtelijke reactie is gevolgd. Overtredingen voor vuurwerk vallen buiten deze recidiveregeling.
- Het gepleegde delict is een Halt-feit (in het Besluit Aanwijzing Halt-feiten genoemde strafbare feiten).

De Halt-afdoening bestaat uit het voorbereiden en vaststellen van het afdoeningsvoorstel en de uitvoering ervan door de jongere. Een afdoeningsvoorstel bevat afspraken over:

- 1) het verrichten van een werk- en/of leerstraf;
- 2) het vergoeden van de schade (bij cliënten van 12 en 13 jaar is de schaderegeling het resultaat van een afspraak tussen ouders en benadeelde);
- 3) een combinatie van 1 en 2.

De standaard Halt-afdoening bestaat uit twee gesprekken met de jongeren, een werk- en/ of leerstraf en signalering van risicovolle ontwikkelingspaden. Met behulp van een vragenlijst wordt gesignaleerd of een jongere zich op een risicovol ontwikkelingspad begeeft. Wanneer hiervan sprake is wordt de jongere doorverwezen naar de hulpverlening.

Het Halt-bureau stuurt de opsporingsambtenaar een afloopbericht. Een afloopbericht is een positief of negatief sepotadvies.

In het kader van de erkenning van interventies zal de stichting Halt Nederland namens vijf typen Halt-afdoeningen voor leggen aan de erkenningscommissie:

- Halt-afdoening voor vuurwerk
- Halt-afdoening zonder schaderegeling
- Halt-afdoening met schaderegeling
- Halt-afdoening met een Echt Recht conferentie (experimenteel)
- Halt-afdoening voor overtredingen van de Leerplichtwet (experimenteel)

Halt-afdoening voor vuurwerk

Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Terugdringen van jeugdcriminaliteit - Bijdrage leveren aan het wegnemen van de oorzaken van jeugdcriminaliteit
Doelgroep	Minderjarigen die bekend hebben een vuurwerk-overtreding, genoemd in het besluit Aanwijzing Halt-feiten, te hebben gepleegd.
Duur van de interventie	Maximaal 20 uur werk- en/ of leerstraf
Uitvoerder	Uitvoerder: Halt-bureau
Korte beschrijving	<p>De pedagogische uitgangspunten van een Halt-afdoening zijn dat het snel moet gebeuren (een korte doorlooptijd tussen plegen strafbaar feit en de start Halt-afdoening), er moet een relatie bestaan tussen het strafbare feit en de werk- en/ of leerstraf, er moet een idee zijn van herstelwerkzaamheden (om schade te herstellen) en de dader moet geconfronteerd worden met de gevolgen voor derden.</p> <p>De vuurwerkperiode duurt van 1 december t/m 31 januari. Er is sprake van een verkorte procedure: vuurwerkzaken worden met een verkort LOF naar het Halt-bureau gestuurd.</p> <p>Bij vuurwerkzaken met schade zie: Halt-afdoening met schaderegeling.</p>
Betrokkenheid ouders	Ouders worden uitgenodigd voor het eerste gesprek en bij kinderen onder de 16 jaar moeten de ouders – schriftelijk – akkoord gaan met de afspraken die met de jongere worden gemaakt.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	<p>Korf, D. (2003). <i>Hoe succesvol is Halt?</i> In: Tijdschrift voor Criminologie, nr. 1, pp. 17-34</p> <p>Dijkman, T & G.M. More (1998). <i>Kwaliteit en effectiviteit van Halt-afdoeningen</i>. KUN: Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen</p> <p>Kruissink, M. & C. Verwers (1989). <i>Halt, een alternatieve aanpak van vandalisme: eindrapport van een evaluatie-onderzoek naar Halt-projecten</i>. Gouda: Quint</p> <p>Kruissink, M. (1990). <i>De Halt-aanpak van vandalisme: ontstaan, doelgroep en effecten</i>. In: Kleine criminaliteit en overheidsbeleid. Gouda: Quint</p>
Wijze van rapporteren en verantwoorden	Over de afloop van de Halt-afdoening geeft het Halt-bureau een positief of negatief sepot advies aan de verwijzer, met daarbij alle relevante informatie.

Halt-afdoening zonder schadebemiddeling

Doelstelling	<ul style="list-style-type: none">- Terugdringen van jeugdcriminaliteit- Bijdrage leveren aan het wegnemen van de oorzaken van jeugdcriminaliteit
Doelgroep	Minderjarigen die bekend hebben een strafbaar feit, dat genoemd is in het besluit Aanwijzing Halt-feiten, te hebben gepleegd.
Duur van de interventie	Maximaal 20 uur werk- en/ of leerstraf
Uitvoerder	Uitvoerder: Halt-bureau
Korte beschrijving	De pedagogische uitgangspunten van een Halt-afdoening zijn dat het snel moet gebeuren (een korte doorlooptijd tussen plegen strafbaar feit en de start Halt-afdoening), er moet een relatie bestaan tussen het strafbare feit en de werk- en/ of leerstraf, er moet een idee zijn van herstelwerkzaamheden (om schade te herstellen) en de dader moet geconfronteerd worden met de gevolgen voor derden.
Betrokkenheid ouders	Ouders worden uitgenodigd voor het eerste gesprek en bij kinderen onder de 16 jaar moeten de ouders akkoord gaan met de afspraken die met de jongere worden gemaakt.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Korf, D. (2003). <i>Hoe succesvol is Halt?</i> In: Tijdschrift voor Criminologie, nr. 1, pp. 17-34 Dijkman, T & G.M. More (1998). <i>Kwaliteit en effectiviteit van Halt-afdoeningen</i> . KUN: Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen Kruissink, M. & C. Verwers (1989). <i>Halt, een alternatieve aanpak van vandalisme: eindrapport van een evaluatie-onderzoek naar Halt-projecten</i> . Gouda: Quint Kruissink, M. (1990). <i>De Halt-aanpak van vandalisme: ontstaan, doelgroep en effecten</i> . In: Kleine criminaliteit en overheidsbeleid. Gouda: Quint
Wijze van rapporteren en verantwoorden	Over de afloop van de Halt-afdoening geeft het Halt-bureau een positief of negatief sepot advies aan de verwijzer, met daarbij alle relevante informatie.

Halt-afdoening met schadebemiddeling

Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Terugdringen van jeugdcriminaliteit - Bijdrage leveren aan het wegnemen van de oorzaken van jeugdcriminaliteit - Een met succes geregelde schadebemiddeling tussen cliënt (ouders) en benadeelde
Doelgroep	Minderjarigen die bekend hebben een strafbaar feit, dat genoemd is in het besluit Aanwijzing Halt-feiten, te hebben gepleegd, waarbij schade is aangemerkt.
Duur van de interventie	Maximaal 20 uur werk- en/ of leerstraf
Uitvoerder	Uitvoerder: Halt-bureau
Korte beschrijving	<p>De pedagogische uitgangspunten van een Halt-afdoening zijn dat het snel moet gebeuren (een korte doorlooptijd tussen plegen strafbaar feit en de start Halt-afdoening), er moet een relatie bestaan tussen het strafbare feit en de werk- en/ of leerstraf, er moet een idee zijn van herstelwerkzaamheden (om schade te herstellen) en de dader moet geconfronteerd worden met de gevolgen voor derden.</p> <p>De schadebemiddeling betreft de activiteiten gericht op het treffen van een regeling tussen benadeelde en cliënt (soms de ouders) over het vergoeden van schade. Bij een groepszaak is collectieve schade⁵ van belang. De schaderegeling betreft die afspraken over het vergoeden van de schade met de benadeelde en de cliënt als onderdeel van het afdoeningsvoorstel, of afspraken met de benadeelde en ouders van de cliënt over het vergoeden van de schade. Het kan daarbij gaan om het betalen van een geldsom of het herstellen van de schade in de vorm van gerichte werkzaamheden.</p>
Betrokkenheid ouders	Ouders worden uitgenodigd voor het eerste gesprek en bij kinderen onder de 16 jaar moeten de ouders akkoord gaan met de afspraken die met de jongere worden gemaakt.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	<p>Korf, D. (2003). Hoe succesvol is Halt? In: Tijdschrift voor Criminologie, nr. 1, pp. 17-34</p> <p>Dijkman, T & G.M. More (1998). Kwaliteit en effectiviteit van Halt-afdoeningen. KUN: Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen</p> <p>Kruissink, M. & C. Verwers (1989). Halt, een alternatieve aanpak van vandalisme: eindrapport van een evaluatie-onderzoek naar Halt-projecten. Gouda: Quint</p> <p>Kruissink, M. (1990). De Halt-aanpak van vandalisme: ontstaan, doelgroep en effecten. In: Kleine criminaliteit en overheidsbeleid. Gouda: Quint</p>
Wijze van rapporteren en verantwoorden	Over de afloop van de Halt-afdoening geeft het Halt-bureau een positief of negatief sepot advies aan de verwijzer, met daarbij alle relevante informatie.

⁵ Met collectieve schade wordt dat deel van de schade bedoeld waarvan het ontstaan niet te herleiden is tot handelingen van individuele groepsleden.

Halt-afdoening met een Echt Recht conferentie

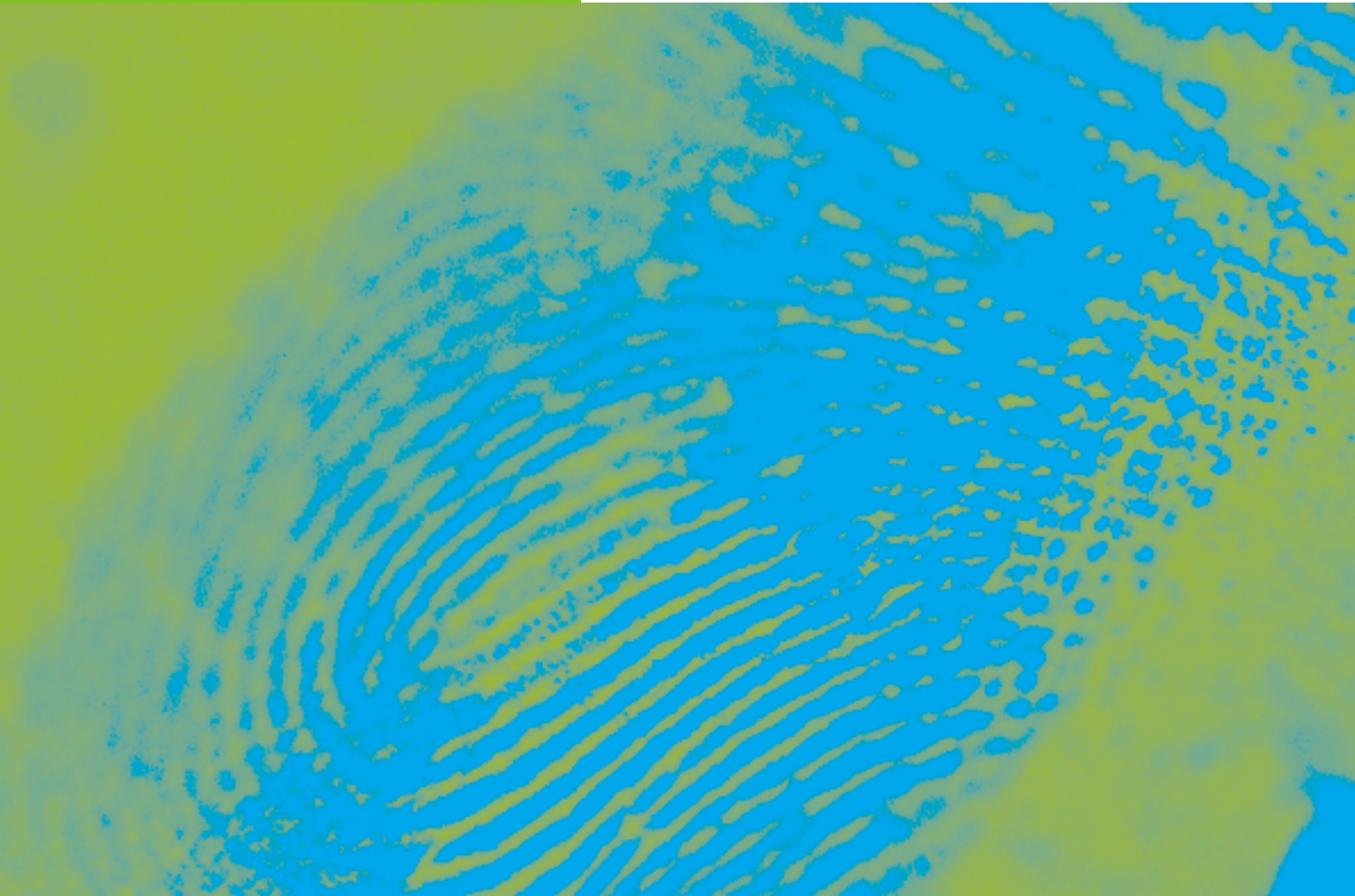
Doelstelling	<ul style="list-style-type: none">- Terugdringen van jeugdcriminaliteit- Bijdrage leveren aan het wegnemen van de oorzaken van jeugdcriminaliteit- Bewustwording bewerkstelligen bij de minderjarige dader en herstellen van de schade
Doelgroep	Halt-jongeren die zich tijdens het plegen van het feit niet bewust zijn geweest van de (emotionele) gevolgen van hun handelen voor de benadeelde(n).
Duur van de interventie	Maximaal 20 uur werk- en/ of leerstraf. De Echt Recht conferentie duurt 4 uren. Als er sprake is van een herstelplan dan valt dit binnen de maximale 20 uren werk- of leerstraf.
Uitvoerder	De Halt-afdoening met een Echt Recht conferentie wordt experimenteel uitgevoerd. Uitvoerder: Halt-bureau
Korte beschrijving	<p>De methode 'Echt recht' wordt ingezet als aanvulling op de reguliere Halt-afdoening. De pedagogische uitgangspunten van een Halt-afdoening zijn dat het snel moet gebeuren (een korte doorlooptijd tussen plegen strafbaar feit en de start Halt-afdoening), er moet een relatie bestaan tussen het strafbare feit en de werk- en/ of leerstraf, er moet een idee zijn van herstelwerkzaamheden (om schade te herstellen) en de dader moet geconfronteerd worden met de gevolgen voor derden.</p> <p>De Halt-manager scant de zaak op de mogelijkheid voor een Echt Recht conferentie. De medewerker doet hiertoe een voorstel. De medewerker heeft gesprekken met daders en benadeelden over hun bereidheid tot deelname aan een conferentie. Van beide partijen is vrijwillige instemming nodig. Is dit het geval, dan vindt er een Echt Recht conferentie plaats. Tijdens de conferentie wordt gesproken over wat er is gebeurd, is mogelijkheid tot het bieden van excuses en het maken van afspraken om de schade (in de breedste zin van het woord) te herstellen.</p>
Betrokkenheid ouders	Ouders worden uitgenodigd voor het eerste gesprek en bij kinderen onder de 16 jaar moeten de ouders akkoord gaan met de afspraken die met de jongere worden gemaakt. Tijdens de Echt Recht conferentie zijn de ouders ook aanwezig.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Korf, D. (2003). <i>Hoe succesvol is Halt?</i> In: Tijdschrift voor Criminologie, nr. 1, pp. 17-34 Dijkman, T & G.M. More (1998). <i>Kwaliteit en effectiviteit van Halt-afdoeningen</i> . KUN: Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen Kruissink, M. & C. Verwers (1989). <i>Halt, een alternatieve aanpak van vandalisme: eindrapport van een evaluatie-onderzoek naar Halt-projecten</i> . Gouda: Quint Kruissink, M. (1990). <i>De Halt-aanpak van vandalisme: ontstaan, doelgroep en effecten</i> . In: Kleine criminaliteit en overheidsbeleid. Gouda: Quint Hokwerda, Y.M. (2004). <i>Herstelrecht in jeugdstrafzaken. Een evaluatieonderzoek van zeven experimenten in Nederland</i> . Den Haag: Boom Juridische Uitgevers
Wijze van rapporteren en verantwoorden	Over de afloop van de Halt-afdoening geeft het Halt-bureau een positief of negatief sepot advies aan de verwijzer, met daarbij alle relevante informatie.

Halt-afdoening voor overtredingen van de Leerplichtwet

Doelstelling	Terugdringen van schoolverzuim
Doelgroep	Minderjarigen die de Leerplichtwet hebben overtreden. De jongere wordt na de 2e melding bij een leerplichtambtenaar naar een Halt-bureau verwezen. Het gaat om 'matige schoolverzuimers' (bijv. 10 dagdelen per 6 maanden).
Duur van de interventie	Per gespijbelde uur wordt er 2 uren gewerkt. Per dag wordt maximaal 4-8 uren gewerkt (afhankelijk van o.a. leeftijd). Op een dergelijke manier worden de (maximale) 20 uur werk- en/ of leerstraf ingevuld.
Uitvoerder	De Halt-procedure voor overtreders van de Leerplichtwet wordt experimenteel uitgevoerd. Uitvoerder: Halt-bureau
Korte beschrijving	De pedagogische uitgangspunten van een Halt-afdoening zijn dat het snel moet gebeuren (een korte doorlooptijd tussen plegen strafbaar feit en de start Halt-afdoening), er moet een relatie bestaan tussen het strafbare feit en de werk- en/ of leerstraf, er moet een idee zijn van herstelwerkzaamheden (om schade te herstellen) en de dader moet geconfronteerd worden met de gevolgen voor derden. Een aantal Halt-bureaus heeft een specifiek, op de spijbelaar toegespitste leeropdracht, bijv. een mini-leertraject afgestemd met de leerplichtambtenaar; het gaat eerder om leerprojecten dan een werkstraf.
Betrokkenheid ouders	Ouders worden uitgenodigd voor het eerste gesprek en bij kinderen onder de 16 jaar moeten de ouders akkoord gaan met de afspraken die met de jongere worden gemaakt.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Korf, D. (2003). <i>Hoe succesvol is Halt?</i> In: Tijdschrift voor Criminologie, nr. 1, pp. 17-34 Dijkman, T & G.M. More (1998). <i>Kwaliteit en effectiviteit van Halt-afdoeningen</i> . Nijmegen: Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen Kruissink, M. & C. Verwers (1989). <i>Halt, een alternatieve aanpak van vandalisme: eindrapport van een evaluatie-onderzoek naar Halt-projecten</i> . Gouda: Quint Kruissink, M. (1990). <i>De Halt-aanpak van vandalisme: ontstaan, doelgroep en effecten</i> . In: <i>Kleine criminaliteit en overheidsbeleid</i> . Gouda: Quint Boekhoorn, P. & T. Speller (2004). <i>Justitiële interventies bij schoolverzuim. Inventarisatie en meta-evaluatie</i> . Nijmegen: BBSO
Wijze van rapporteren en verantwoorden	Over de afloop van de Halt-afdoening geeft het Halt-bureau een positief of negatief sepot advies aan de verwijzer, met daarbij alle relevante informatie.

Halt: Sepot onder voorwaarden

2

Algemeen

In de wet Taakstraffen (2001) is de taakstraf een zelfstandige hoofdstraf geworden. De Raad voor de Kinderbescherming heeft een coördinerende taak in het voorbereiden en ondersteunen van de tenuitvoerlegging van taakstraffen voor minderjarigen; het OM heeft de eindverantwoordelijkheid. De coördinator taakstraffen van de Raadsvestiging zorgt voor voorbereiding en ondersteuning van de tenuitvoerlegging van taakstraffen. De “taakstrafaanbieder”, een organisatie die de taakstraf aanbiedt, begeleidt de jongere tijdens het uitvoeren van de taakstraf. Daarnaast wordt de jongere vaak begeleid door de jeugdreclassering. Indien blijkt dat een jongere meer zorg nodig heeft bij afronden van de taakstraf, wordt dit teruggekoppeld en zal de trainer advies geven voor nazorg.

Een taakstraf is een hoofdstraf die bestaat uit:

- een **werkstraf**, zijnde het verrichten van onbetaalde arbeid of het verrichten van arbeid tot herstel van de door het strafbare feit aangerichte schade, of
- een **leerstraf**, zijnde het volgen van een leerproject, of
- een **combinatie** van werkstraf en leerstraf (art. 77h lid 2 WvSr)

Werkstraf: Een werkstraf wordt bij vonnis opgelegd door de rechter of als transactie door de officier van Justitie. De jongere gaat werken bij een non-profit instelling of in een daarvoor ontworpen groepsproject. De jongere verricht zinvol werk dat zoveel mogelijk een publiek doel dient. De werkstraf dient bij voorkeur te zijn gerelateerd aan het gepleegde delict en/ of te zijn gericht op herstel van de aangerichte schade. De termijn waarbinnen de arbeid moet zijn verricht, bedraagt ten hoogste zes maanden indien niet meer dan honderd uur is opgelegd en anders hoogstens een jaar (art.77h lid 3 WvSr).

Leerstraf: Een leerstraf wordt bij vonnis opgelegd door de rechter of als transactie door de officier van Justitie. Een leerstraf bestaat uit een leerproject dat op de jongere is toegespitst, zoals een Sociale vaardigheidstraining of een training Seksualiteit.

De duur van een leerproject wanneer deze als transactie (dus door OM) wordt opgelegd is ten hoogste 40 uur (binnen 6 maanden); wanneer deze door de kinderrechter wordt opgelegd ten hoogste 200 uur (art. 77m lid 4 WvSr). De termijn waarbinnen een leerproject plaatsvindt, bedraagt ten hoogste 6 maanden (art. 77m lid 5 WvSr).

Indien een combinatie van taakstraffen wordt opgelegd door de kinderrechter, bedraagt het totaal aantal uren niet meer dan 240 (art. 77m lid 6 WvSr).

De Raad voor de Kinderbescherming sluit, bij voorkeur, jaarlijks een contract af met de leveranciers van (groeps)projecten ten behoeve van de werkstraffen en leerprojecten waarin aangegeven wordt hoeveel jeugdigen zij dat jaar minimaal kunnen verwachten.

Werkstraf

Er is een groot aantal werkstraffen in gebruik bij de Raad voor de Kinderbescherming. De werkstraffen hebben een vrijwel overeenkomstige doelstelling en doelgroep. De duur van de werkstraf is gebaseerd op het opgelegde aantal uren straf. Het aanbod aan werkstraffen is enorm (naar schatting honderden verschillende plaatsen) en per arrondissement geregeld. Er is sprake van een grote verscheidenheid van instellingen waar de werkstraffen worden uitgevoerd. Onderstaand overzicht is niet uitputtend, maar geeft een redelijk beeld van het type instellingen waar jongeren hun werkstraf uitvoeren.

Het gaat om de volgende categorieën:

- Ziekenhuis, verzorgingshuis, verpleeghuis
- Gemeente, speeltuin, manege, kinderboerderij
- Buurthuis, moskee, activiteitencentrum
- Groepswerkproject

De procedure voor de uitvoering van alle soorten werkstraffen is vastgelegd in de werkprocesbeschrijving voor taakstraffen van de Raad voor de Kinderbescherming. Om deze redenen is de beschrijving van kenmerken tot één format beperkt: “de werkstraf”.

Werkstraf

19

Doelstelling werkstraf	Het duidelijk maken dat de jongere een grens heeft overschreden en dat dit niet wordt geaccepteerd. Tevens wordt beoogd een positieve ervaring te bieden door het versterken van de binding met de samenleving, door middel van het doen van zinvol werk. De werkstraf dient bij voorkeur te zijn gerelateerd aan het gepleegde delict en/ of te zijn gericht op herstel van de door het strafbare feit aangerichte schade. Dit alles met behoud van het verplichtende karakter.
Doelgroep	De werkstraf wordt afgestemd op de jeugdige. Hierbij wordt rekening gehouden met de leeftijd, de capaciteiten, de overige verplichtingen (school, werk etc.). Tevens wordt de werkstraf afgestemd op de wet- en regelgeving en overige voorschriften op het terrein van arbeidsomstandigheden en arbeidstijden (Arbo- wet en Arbeidstijdenwet).
Duur van de interventie	Afhankelijk van het aantal uren dat is opgelegd aan de jongere (zie Taakstraf algemeen).
Uitvoerder	De Raad voor de Kinderbescherming zorgt voor werving, begeleiding en behoud van projectplaatsen bij instellingen. Bij groepswerkprojecten wordt ook een werkmeester voor toezicht op en begeleiding van de jeugdigen ingezet. Aan de werkprojectplaatsen die jeugdige werkgestraften op individuele basis plaatsen en waar een medewerker van de organisatie zelf de begeleiding van de jeugdige verzorgt (verzorgingshuis, kinderboerderij etc.) zijn geen extra kosten verbonden voor de Raad voor de Kinderbescherming.
Korte beschrijving	In het kader van een werkstraf gaat de jeugdige zelf actief aan de slag. De inhoud van het werk, de soort werkstraf én de keuze voor een individuele of groepswerkstraf wordt zo mogelijk afgestemd op de pedagogische behoefte van de jeugdige met het oog op een zo groot mogelijk leereffect. Om de bestaande binding van de jeugdige met de samenleving niet negatief te beïnvloeden door de werkstraf wordt bij de planning van de werktijden rekening gehouden met de tijdsbesteding van de jeugdige (school, werk, vrij tijdsbesteding). De jeugdige wordt duidelijk gemaakt dat de werkstraf de reactie is op het strafbare gedrag. Bij goed afronden van de werkstraf, wordt de jeugdige in een eindgesprek beloond voor het constructieve gedrag en kan de jeugdige met een schone lei verder. Op deze wijze wordt de jeugdige perspectief geboden op een betere toekomst.
Betrokkenheid ouders	De ouders (en de jeugdige) worden uitgenodigd voor een intakegesprek. In dit gesprek komen de volgende onderwerpen aan de orde: 1) uitleg over de aard van de taakstraf, 2) leerpunten, 3) gang van zaken, 4) uitleg over de rechten, plichten en regels, 5) lichamelijke en geestelijke gesteldheid van de jeugdige en eventuele beperkingen, 6) sterke en zwakke kanten van de jeugdige, 7) tijdsbesteding: school, (bij-)baantjes en vrijetijdsbesteding. Indien tijdens het intakegesprek blijkt dat de jeugdige begeleiding of hulp behoeft, kan de Raad de jeugdige verwijzen naar een geschikte hulpverleningsinstelling of aan de afdeling Jeugdreclassering van Bureau Jeugdzorg vragen om de jeugdige in een vrijwillig kader te begeleiden.

	<p>De schriftelijke beslissing voor een specifieke werkstraf wordt aan de ouders (en jeugdreclassering of voogd) gezonden. Daarbij zit ook de door de jongere ondertekende Verklaring gedragsregels jeugdige. Vanuit pedagogische overwegingen vindt altijd een afsluitend contact plaats met de jeugdige. Bij langere werkstraffen vindt dit contact in de regel plaats in de vorm van een evaluerend eindgesprek met de jeugdige (zo mogelijk in aanwezigheid van de ouders en van de begeleider). Na afronding (of voortijdig beëindigen) van de werkstraf stuurt de coördinator taakstraffen de conceptrapportage aan ouders en jeugdige en nodigt hen uit voor een bespreking daarover. Eventuele reacties worden in het rapport verwerkt.</p>
<p>Aanwezigheid van evaluatiemateriaal</p>	<p>De Raad voor de Kinderbescherming registreert het percentage geslaagde en mislukte werkstraffen. Op dossierniveau is informatie beschikbaar over het verloop van een werkstraf bij een individuele jongere. Minimaal tweemaal per jaar wordt met alle werkprojecten een evaluatiegesprek gevoerd. De verslagen van deze gesprekken zijn verkrijgbaar bij de vestigingen.</p>
<p>Wijze van rapporteren en verantwoorden</p>	<p>De coördinator taakstraffen rapporteert aan de officier van Justitie. Hierbij wordt het verslag over de jongere bijgevoegd. De Raad gebruikt deze informatie voor de eventuele verdere aanpak (regiefunctie) en om in geval van eventuele recidive op terug te kunnen grijpen.</p>

Leerstraf

De leerstraf wordt opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie, na advies van de Raad voor de Kinderbescherming. De Raad voor de Kinderbescherming zorgt vervolgens voor de matching van de jeugdige met een geschikte leerstraf en vervolgens voor de coördinatie van de tenuitvoerlegging van de leerstraf. Alle afspraken worden in een contract met de jongere en de uitvoerder vastgelegd. Voor de meeste leerstraffen geldt dat een redelijke kennis van het Nederlands (spreken en schrijven) belangrijk is. De leerstraffen zijn bedoeld voor jongeren met normale intelligentie (IQ > 85). Er bestaan enkele leerstraffen voor speciale doelgroepen (bijvoorbeeld licht verstandelijk gehandicapten en visueel gehandicapten).

Noot: de hier beschreven leerstraffen zijn enkel de leerstraffen die landelijk beschikbaar zijn.

Delictpreventietraining voor groepen

Doelstelling	Het ontwikkelen of versterken van vaardigheden die noodzakelijk zijn bij de
Delictpreventietraining voor groepen	uitvoering van ontwikkelingstaken op de volgende gebieden: vrienden en sociale contacten; vrijetijdsbesteding; alcohol en drugs; financiën en omgang met autoriteiten. Verkleinen van de kans op herhaling van delictgedrag
Doelgroep	Doelen worden per deelnemer opgesteld middels de analyse van competenties en het gepleegde delict van de deelnemer. Doelen worden vastgelegd in een individueel trainingsplan. Bij indicatiestelling gelden 3 criteria (combinatie is bepalend): <ul style="list-style-type: none"> - functioneren m.b.t. ontwikkelingstaken; - criminele 'status'; - betrokkenheid en stimulans van de omgeving
Duur van de interventie	Het is een training voor een groep van minimaal 4, maximaal 8 deelnemers. Er wordt begonnen met een individueel kennismakingsgesprek met aandacht voor individuele leerdoelen. Daarna volgen 8 bijeenkomsten van 2_ uur per keer.
Ontwikkelaar/ uitvoerder	Ontwikkelaar: Reclassering Leger des Heils
Korte beschrijving	De leidraad is het werken op basis van het competentiemodel. Er wordt vooral gebruik gemaakt van (cognitieve) gedragstherapeutische interventies en technieken zoals gedragsoefeningen, het trainen van probleemoplossingsvaardigheden en beïnvloeding van cognities die een rol speelden bij de delictpleging. Vaste trainingsonderwerpen: delict & - maatschappij, - autoriteiten, - slachtoffers, - geld, - groepsdruk, - vrije tijd/ risicovolle situaties, - middelengebruik, - discriminatie, - agressie, politie-interview.
Betrokkenheid ouders	Niet standaard
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Wordt niet benoemd
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De coördinator taakstraffen rapporteert aan de officier van Justitie. Hierbij wordt het verslag over de jongere bijgevoegd.

Sociale vaardigheden

<p>Doelstelling Sociale vaardigheidstraining (SoVa) als taakstraf</p>	<p>Algemene doelstelling is het verbeteren van de sociale vaardigheden. Per individuele jongere worden individuele doelen opgesteld middels een delictanalyse en competentieanalyse.</p> <p>Kans op recidive verkleinen; aan terugvalpreventie wordt gewerkt door dezelfde vaardigheid te oefenen in verschillende situaties en met verschillende personen. Of er aandacht wordt besteed aan nazorg is per uitvoerder verschillend, en niet standaard opgenomen in het trainingsmodel.</p>
<p>Doelgroep</p>	<p>Minderjarigen die over onvoldoende sociale vaardigheden beschikken om zich goed staande te houden in allerlei dagelijkse situaties, of deze vaardigheden onvoldoende weten aan te wenden.</p> <p>De training is bedoeld voor normaal begaafde jongeren; voor licht verstandelijk gehandicapte jongeren is een gespecialiseerde SoVa als taakstraf ontwikkeld.</p> <p>Bij indicatiestelling gelden 3 criteria (combinatie is bepalend):</p> <ul style="list-style-type: none"> - functioneren m.b.t. ontwikkelingstaken; - criminele 'status'; - betrokkenheid en stimulans van de omgeving
<p>Duur van de interventie</p>	<p>Deze leerstraf kan zowel individueel als in groepsvorm gegeven worden. De omvang varieert van verkorte versie (10 uur) tot normaal (20 uur) en verlengd (40 uur).</p>
<p>Ontwikkelaar/ uitvoerder Korte beschrijving</p>	<p>Ontwikkelaar: PI Research</p> <p>De SoVa is gebaseerd op het competentiemodel. Het werken vanuit het competentiemodel grijpt terug op leertheorieën, ontwikkelingspsycho(patho)logische kennis en de 'what works' literatuur. In de praktijk wordt dit uitgevoerd met (cognitief) gedragstherapeutische interventies en technieken, zoals gedragsoefeningen, het trainen van probleemoplossingsvaardigheden en beïnvloeding van cognities die een rol speelden bij de delictpleging.</p> <p>Vaste onderwerpen in de training zijn de daginvulling, seksualiteit, het delict en de gevolgen daarvan. De resterende onderwerpen worden bepaald door de specifieke situatie van de jongere.</p>
<p>Betrokkenheid ouders</p>	<p>De ouders worden bij begin en eind uitgenodigd; idealiter versterken ouders het effect van de training door ook in de thuissituatie aandacht te besteden aan hetgeen de jongere in de training leert.</p>
<p>Aanwezigheid van evaluatiemateriaal</p>	<p>Van der Genugten, M.D., H. Timmerman en J.A. Nijboer (1996) <i>Sociale vaardigheidstraining als taakstraf</i>. Groningen: Rijksuniversiteit</p> <p>Van Heerwaarden, Y. & G.J. Slump (2004) / <i>Programma-evaluatie Sociale vaardigheidstraining en taakstraf Seksualiteit</i>. Amsterdam: DSP-groep</p>
<p>Wijze van rapporteren en verantwoorden</p>	<p>De coördinator taakstraffen rapporteert aan de officier van Justitie. Hierbij wordt het verslag over de jongere bijgevoegd.</p>

Agressie

Doelstelling Training agressieregulatie	Doel van de training agressieregulatie is jongeren het vertrouwen te geven dat zij zelf in staat zijn hun leven positief te beïnvloeden en daardoor de kans op recidive verkleinen. De agressieregulatie is erop gericht de jongeren alternatieven te bieden voor agressie en hun bewust te maken van de factoren die hierop van invloed zijn.
Doelgroep	De training agressieregulatie is er voor jongeren met een tekort aan beheersingspatronen en/ of vaardigheden op één of meerdere ontwikkelingsgebieden. Het gaat hier vooral om tekorten in praktische en sociale vaardigheden en/ of in cognitieve en emotionele vaardigheden. De module is gericht op jongeren die hun agressie moeilijk kunnen beheersen. Deze training is geschikt voor jongeren die geweldsdelicten hebben gepleegd.
Duur van de interventie	Deze leerstraf kan zowel individueel als in groepsvorm gegeven worden. De omvang varieert van verkorte versie (10 uur) tot normaal (20 uur) en verlengd (40 uur).
Ontwikkelaar/ uitvoerder	Ontwikkelaar: Actium
Korte beschrijving	<p>Het theoretisch kader van waaruit gewerkt wordt is de (sociale) en operante leertheorie en de zelfbepalingstheorie: gedrag wordt geleerd onder invloed van omgevingsfactoren. De agressieregulatie is erop gericht de jongeren alternatieven te bieden voor agressie en hun bewust te maken van factoren die hierop van invloed zijn.</p> <p>Het sociale competentiemodel (geënt op de leertheorie) wordt gebruikt bij de begeleiding die gericht is op competentievergroting. Dit komt tot uitvoering in de gebruikte competentieanalyse, de weekkaartanalyse en de delictanalyse.</p> <p>In het bijzonder het doen van gedragsoefeningen speelt een grote rol. Verder krijgt de jongere opdrachten mee naar huis om in het dagelijks leven te kijken naar de eigen opbouw van de agressie of boosheid.</p>
Betrokkenheid ouders	Wordt niet benoemd
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Wordt niet benoemd
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De coördinator taakstraffen rapporteert aan de officier van Justitie. Hierbij wordt het verslag over de jongere bijgevoegd.

Preventie seksueel geweld

25

Doelstelling Taakstraf Preventie seksueel geweld	Concrete doelen: 1) geven van informatie over seksualiteit en de maatschappelijke normen en waarden rondom macht, geweld en seksualiteit; 2) aanreiken van kennis over wat seksueel geweld is en wat de gevolgen ervan zijn voor het slachtoffer; 3) kunnen zien en accepteren van eigen en andermans grenzen en het oefenen van alternatief gedrag. Verkleinen kans op recidive
Doelgroep	Jongeren die zich schuldig hebben gemaakt aan seksueel geweld of hiervan verdacht worden en mogelijk in aanmerking komen voor een alternatieve straf. De delicten kenmerken zich doordat ze veelal gepleegd zijn vanuit onwetendheid over seksualiteit en/ of man-vrouw-verhoudingen in onze samenleving.
Duur van de interventie	Deze leerstraf kan zowel individueel als in groepsvorm worden gegeven. Intake en 8 bijeenkomsten van 1,5 uur.
Ontwikkelaar/ uitvoerder	Ontwikkelaar: B.I.G. Barneveld B.V.
Korte beschrijving	Thema's zijn: seksualiteit, socialisatie, regels, relaties, grenzen van jezelf, specifiek rolgedrag, seksueel geweld, het delict, alternatieven voor grensoverschrijdend gedrag (in interpersoonlijke relaties).
Betrokkenheid ouders	Worden betrokken bij huiswerk van de jongere
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Wordt niet benoemd
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De coördinator taakstraffen rapporteert aan de officier van Justitie. Hierbij wordt het verslag over de jongere bijgevoegd.

Seksualiteit

Doelstelling Taakstraf Seksualiteit

Beïnvloeding van gedrag met als doel het voorkomen van recidive, door het volgen van een programma gericht op voorlichting en attitudeverandering. Dit wordt bereikt door:

- opheffen van het gebrek aan kennis en/ of misvattingen over seksualiteit;
- beïnvloeden van de mentaliteit van de jongere door in te gaan op meningen en vooroordelen;
- inzicht bieden in maatschappelijke normen en waarden over macht, geweld en seksualiteit;
- bewust maken van de eigen seksuele gevoelens;
- ontwikkelen van inlevingsvermogen in de gevoelens van het slachtoffer en die van slachtoffers in het algemeen;
- stilstaan bij de eigen verantwoordelijkheid voor het delict;
- leren herkennen en respecteren van eigen en andermans grenzen;
- vergroten van inzicht in hoe gedrag tot stand komt en dat er sprake is van keuzemogelijkheden;
- vaardigheid om op adequate wijze contacten te leggen en op een verantwoorde manier met seksualiteit om te gaan;
- het ontwikkelen en eigen maken van adequate gedragsalternatieven.

Doelgroep

First offenders die het delict (tenminste gedeeltelijk) hebben bekend. Zedendelinquenten die delicten hebben gepleegd met leeftijdgenoten. In de meeste gevallen aanranding, in voorkomende gevallen verkrachting. Contra-indicatie: jongeren met seksuele stoornissen of zij die delicten hebben gepleegd in de prepuberteit (of jonger) of daders waarbij het leeftijdsverschil dader-slachtoffer groter is dan 5 jaar.

Duur van de interventie

Deze leerstraf kan zowel individueel als in groepsvorm worden gegeven. Intake van 1 uur en 10 wekelijkse bijeenkomsten van 1,5 uur. Bij groepsaanbod moeten de jongeren zowel intellectueel en verbaal enigszins overeenkomen en een gelijksoortig misdrijf hebben gepleegd. Jongeren moeten ook in staat en bereid zijn om in de groep te spreken over het delict én om van elkaar te leren. Groepsbijeenkomsten duren 2 uur.

Ontwikkelaar/ uitvoerder

Ontwikkelaar: Rutgers Nisso Groep

Korte beschrijving

De Taakstraf Seksualiteit is gebaseerd op componenten uit de cognitieve gedragstherapie. Daarnaast wordt gewerkt met het aanbieden van gedragsalternatieven en bevat de training elementen van het sociaal competentiemodel. Het delict staat centraal; naast een delictbespreking worden aspecten uit het delictscenario bij elk onderdeel in de training aan de orde gesteld.

Aspecten:

- corrigeren van misvattingen
- kennis van seksualiteit en omgaan met seksuele gevoelens
- ontwikkelen van empathie
- omgaan met grenzen en bewustwording van machtsverschillen
- delictbespreking

	Er wordt gebruik gemaakt van een draaiboek, een methodiekenboek, een handboek en een reader. Indien blijkt dat een jongere meer zorg nodig heeft wordt dit teruggekoppeld naar de Raad en zal de trainer advies geven voor nazorg. Indien jongeren na de training vragen of problemen hebben kunnen zij telefonisch contact opnemen met de trainer.
Betrokkenheid ouders	De ouders worden uitgenodigd bij het begin- en eindgesprek en in voorkomende gevallen wordt een huisbezoek afgelegd. Daarnaast is er een folder voor ouders; tevens beschikbaar in het Arabisch en Turks.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Van Heerwaarden, Y. & G.J. Slump (2004) <i>Programma-evaluatie Sociale vaardigheidstraining en taakstraf Seksualiteit</i> . Amsterdam: DSP-groep
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De coördinator taakstraffen rapporteert aan de officier van Justitie. Hierbij wordt het verslag over de jongere bijgevoegd.

Seksualiteit, intensieve variant

<p>Doelstelling Terugval Preventie Project (TPP) intensieve variant leerstraf Seksualiteit</p>	<p>Het voorkomen van recidive (terugvalpreventie) door middel van cognitief gedragstherapeutische methodieken gericht op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het leren herkennen van signalen verbonden met het seksueel misbruik en daaraan gerelateerd het ontwikkelen en oefenen van gedragsalternatieven; - het verbeteren van het psychosociaal functioneren; - het vergroten van kennis en vaardigheden op het gebied van seksualiteit en relatievorming; - het bewust worden en beïnvloeden van normen en waarden.
<p>Doelgroep</p>	<p>Jeugdige zedendelinquenten die gezien de ernst (aanranding/ verkrachting) en frequentie van het gepleegde delict en/ of door andere factoren niet in aanmerking komen voor de Taakstraf Seksualiteit of ambulante/ residentiële behandeling.</p> <p>Contra-indicatie: jongeren met seksuele stoornissen of zij die delicten hebben gepleegd in de prepuberteit (of jonger) of daders waarbij het leeftijdsverschil dader-slachtoffer groter is dan 5 jaar.</p>
<p>Duur van de interventie</p>	<p>De leerstraf kan zowel individueel als in groepsvorm worden gegeven. Er wordt gestreefd naar begeleiding in een groep.</p> <p>Intake van 1,5 à 2 uur en 25 wekelijkse bijeenkomsten van 1,5 of 2 uur (hangt af van groepsgrootte).</p>
<p>Ontwikkelaar/ uitvoerder</p>	<p>Ontwikkelaar: Rutgers Nisso Groep</p>
<p>Korte beschrijving</p>	<p>Het Terugvalpreventiemodel komt voort uit behandelprogramma's voor verslaving; in Nederland vooral bekend geworden door de "delictscenarioprocedure". De zedendelinquent leert inzicht krijgen in situaties die het risico van seksueel gewelddadig gedrag met zich mee brengen. Vanuit dit inzicht kan er alternatief gedrag aangeleerd worden waarmee terugval kan worden voorkomen. De beschrijving van het (terugval)proces is de grote 'gemene deler' waarmee instandhoudende factoren worden geïdentificeerd.</p>
<p>Betrokkenheid ouders</p>	<p>De ouders worden uitgenodigd bij het begin- en eindgesprek en in voorkomende gevallen wordt een huisbezoek afgelegd. Daarnaast is er een folder voor ouders; tevens beschikbaar in het Arabisch en Turks. Tijdens het TPP worden ouders/ opvoeders ook bij de leerstraf betrokken om de kans op succesvol verloop te vergroten.</p>
<p>Aanwezigheid van evaluatiemateriaal</p>	<p>Wordt niet benoemd</p>
<p>Wijze van rapporteren en verantwoorden</p>	<p>Indien jongeren na de training vragen of problemen hebben kunnen zij telefonisch contact opnemen met de trainer. De coördinator taakstraffen rapporteert aan de officier van Justitie. Hierbij wordt het verslag over de jongere bijgevoegd.</p>

Verslavende middelen

29

Doelstelling Leerstraf middelen en delict	Verminderen van risicofactoren voor delictgedrag door: <ul style="list-style-type: none"> - benoemen van effecten en risico's van verschillende psychotrope stoffen; - benoemen van belangrijke factoren die leiden tot het delictgedrag; - beter in staat om te gaan met groepsdruk en weten hoe zij probleemsituaties kunnen vermijden. - Verkleinen c.q. voorkomen van de kans op recidive
Doelgroep	Minderjarige jongeren die individueel of in een groep delicten hebben gepleegd behorende tot de categorie: inbraak, vandalisme, vernieling, diefstal, mishandeling en daarbij opvallen door frequent misbruik van een middel.
Duur van de interventie	20 uur: kennismaking, ouderbijeenkomst, evaluatie, huiswerk en 6 groepsbijeenkomsten.
Ontwikkelaar/ uitvoerder	Ontwikkelaar: Alcohol en Drugs GGz-Nederland/ instelling voor verslavingszorg.
Korte beschrijving	Met motiverende gespreksvoering, het competentiemodel en het terugvalpreventiemodel wordt gewerkt aan de kennis van psychotrope stoffen, worden (sociale) vaardigheden getraind en gedragsalternatieven geoefend en worden misstappen in de toekomst voorkomen.
Betrokkenheid ouders	Er is een ouderbijeenkomst van 2,5 uur. In de 2e bijeenkomst krijgen de jongeren huiswerk om hun ouders te interviewen en in de 6e bijeenkomst zijn activiteiten en huiswerk opgenomen om het vertrouwen van ouders te bevorderen.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Wordt niet benoemd
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De coördinator taakstraffen rapporteert aan de officier van Justitie. Hierbij wordt het verslag over de jongere bijgevoegd.

Slachtoffer in Beeld

Doelstelling Slachtoffer in Beeld Basis (SiB Basis)	<p>SiB Basis verkleint het risico dat een jongere opnieuw strafbare feiten pleegt door interne remmers voor delinquent gedrag te herstellen. Aan het eind van de leerstraf:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kent de cursist van diverse delicten de gevolgen voor het slachtoffer; - kent de cursist de gevolgen van zijn eigen delict voor het slachtoffer; - voelt de cursist zich persoonlijk verantwoordelijk voor (zijn aandeel in) het delict en de gevolgen hiervan; - kent de cursist de verschillende gedragsalternatieven die hij kan gebruiken in situaties die makkelijk omslaan in een misdrijf.
Doelgroep	<p>Jongeren van 14 t/m 18 jaar die een misdrijf hebben gepleegd en nauwelijks beseffen wat voor gevolgen dat heeft voor het slachtoffer. Voor deelname moet sprake zijn van een aanwijsbaar slachtoffer. De jongeren moeten bereid zijn te vertellen waarom de ze deze leerstraf moeten volgen.</p> <p>Contra-indicatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zedendelinquenten; - jongeren die het delict gepleegd hebben om een verslaving in stand te houden - jongeren die niet in een groep kunnen functioneren, moeten de SiB Individueel volgen; - jongeren die vaker in aanraking geweest zijn met justitie en veroordeeld zijn door de kinderrechter moeten de SiB plus volgen.
Duur van de interventie	<p>SiB Basis wordt in een groep gegeven in 5 bijeenkomsten van elk 2,5 uur</p>
Ontwikkelaar/ uitvoerder	<p>Ontwikkelaar en uitvoerder: Stichting Slachtoffer in Beeld.</p>
Korte beschrijving	<p>Theoretische uitgangspunten: verandering in cognitie is voorwaarde voor verandering in gedrag. Het verklaringmodel voor deviant gedrag van Bandura (delinquent gedrag is waarschijnlijker door het ontkoppelen van interne remmers) is model voor de methodiek, beschreven in de handleiding. In de cursus wordt gebruik gemaakt van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rollenspellen - externe deskundigen zoals politie en Bureau Slachtofferhulp - groepsdiscussies - schriftelijke opdrachten - (video) interviews - ook wordt aandacht besteed aan een ontmoeting met het slachtoffer.
Betrokkenheid ouders	<p>Ouders worden incidenteel betrokken.</p>
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	<p>A.A.M. Essers en P.H. van der Laan (1990). <i>De deelnemers aan de cursus Slachtoffer in Beeld</i>. Den Haag: WODC</p> <p>Bureau Duipmans (1996). <i>In beeld gebracht: gebruik, beeld en effecten van de cursus Slachtoffer in Beeld als taakstraf voor minderjarigen</i>. Den Haag: Ministerie van Justitie</p>
Wijze van rapporteren en verantwoorden	<p>De coördinator taakstraffen rapporteert aan de officier van Justitie. Hierbij wordt het verslag over de jongere bijgevoegd.</p>

Slachtoffer in Beeld plus

31

Doelstelling Slachtoffer in Beeld Plus (SiB Plus)	<p>SiB Plus is een zware variant van de SiB Basis waarin meer aandacht is voor het oefenen van gedragalternatieven. Zoals in de SiB Basis wordt het risico dat een jongere opnieuw strafbare feiten pleegt verkleind door interne remmers voor delinquent gedrag te herstellen. Aan het eind van de leerstraf:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kent de cursist van diverse delicten de gevolgen voor het slachtoffer; - kent de cursist de gevolgen van zijn eigen delict voor het slachtoffer; - voelt de cursist zich persoonlijk verantwoordelijk voor (zijn aandeel in) het delict en de gevolgen hiervan; - kent de cursist de verschillende gedragalternatieven die hij kan gebruiken in situaties die makkelijk omslaan in een misdrijf.
Doelgroep	<p>Jongeren (14-18 jaar) met een SiB Plus opgelegd door de kinderrechter vanwege een justitieel verleden en/ of gedragsproblematiek en/ of de ernst van de gevolgen van het eigen delict. Het gaat daarbij om jongeren die een misdrijf gepleegd hebben en nauwelijks beseffen wat de gevolgen zijn voor het slachtoffer. De jongeren moeten bereid zijn te vertellen waarom ze deze leerstraf moeten volgen.</p> <p>Contra-indicatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zedendelinquenten; - jongeren die het delict gepleegd hebben om een verslaving in stand te houden - jongeren die niet in een groep kunnen functioneren, moeten de SiB Individueel volgen
Duur van de interventie	Wordt niet benoemd
Ontwikkelaar/ uitvoerder	Ontwikkelaar en uitvoerder: Stichting Slachtoffer in Beeld.
Korte beschrijving	<p>Theoretische uitgangspunten: verandering in cognitie is voorwaarde voor verandering in gedrag. Het verklaringsmodel voor deviant gedrag van Bandura (delinquent gedrag is waarschijnlijker door het ontkoppelen van interne remmers) is model voor de methodiek, beschreven in de handleiding.</p> <p>In de cursus wordt gebruik gemaakt van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rollenspelen - externe deskundigen zoals politie en Bureau Slachtofferhulp - groepsdiscussies - schriftelijke opdrachten - (video) interviews - ook wordt aandacht besteed aan een ontmoeting met het slachtoffer.
Betrokkenheid ouders	Ouders worden incidenteel betrokken.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	<p>A.A.M. Essers en P.H. van der Laan (1990). <i>De deelnemers aan de cursus Slachtoffer in Beeld</i>. Den Haag: WODC</p> <p>Bureau Duipmans (1996). <i>In beeld gebracht: gebruik, beeld en effecten van de cursus Slachtoffer in Beeld als taakstraf voor minderjarigen</i>. Den Haag: Ministerie van Justitie</p>
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De coördinator taakstraffen rapporteert aan de officier van Justitie. Hierbij wordt het verslag over de jongere bijgevoegd.

Spijbelen, ROOS

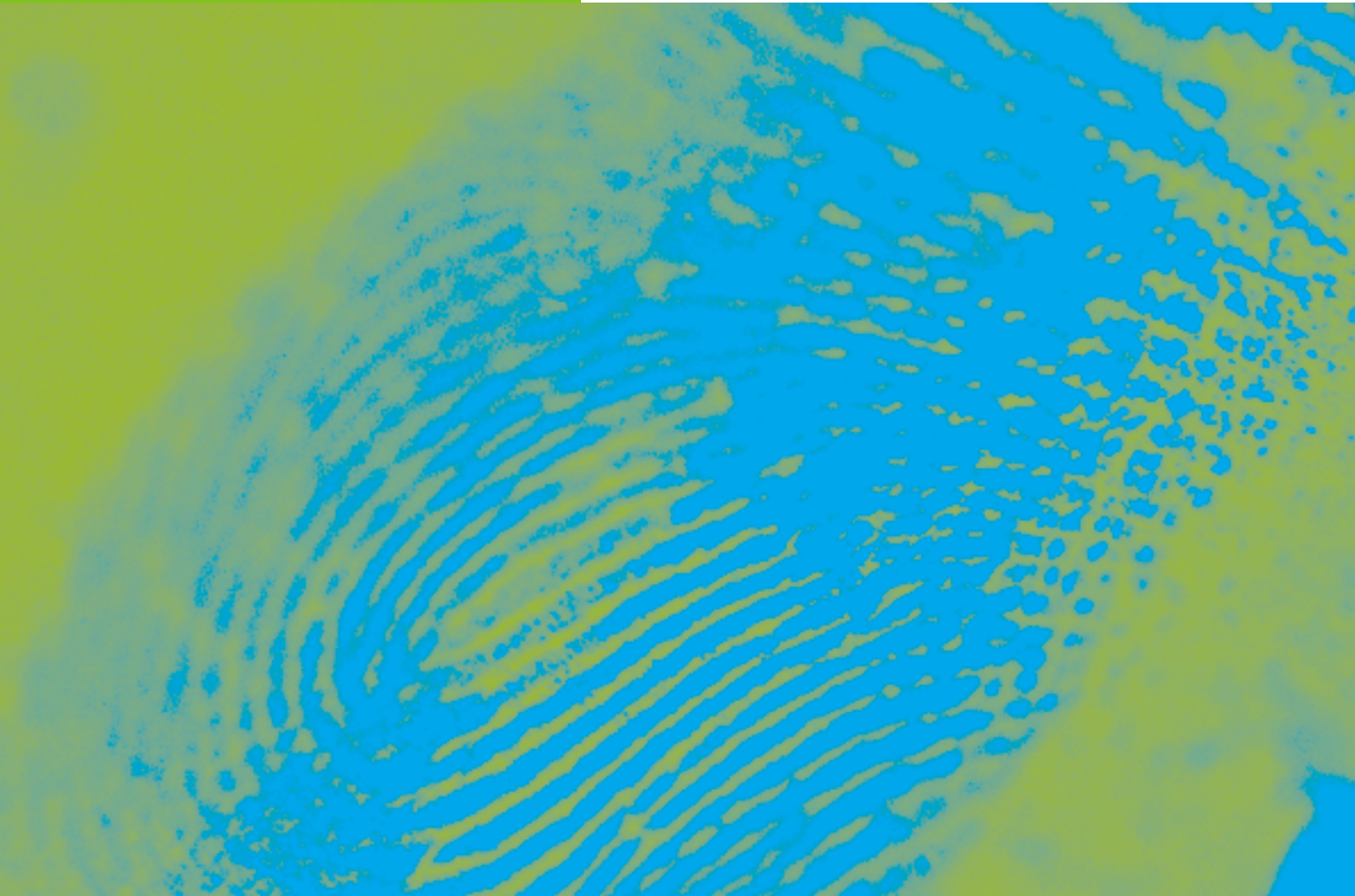
Doelstelling ROOS	<p>Roos = Reactie op ongeoorloofd schoolverzuim</p> <ul style="list-style-type: none"> - Paal en perk stellen aan het overtreden van de Leerplichtwet. - Het verbeteren van de problematische situatie van de jongere door het schetsen van een toekomstperspectief. - Terugkeer naar de school, met begeleiding van de jeugdreclassering.
Doelgroep	Jongeren die zich schuldig maken aan matig signaalverzuim.
Duur van de interventie	<p>De leerstraf kan variëren naar gelang het verzuim en de achtergrondproblematiek van de jongere tussen 15, 25 en 40 uur.</p> <p>Naast de leerstraf wordt ook een Maatregel Hulp en Steun (begeleiding van de jeugdreclassering) opgelegd. De taakstraf omvat een intake (ook met ouders), zes individuele bijeenkomsten van 1,5 uur en 2 driehoeksgesprekken waarbij de trainer, de jeugdreclasserder en jongere de aanpak evalueren.</p>
Ontwikkelaar/ uitvoerder	Ontwikkelaar: B.I.G. Barneveld B.V.
Korte beschrijving	Er wordt gewerkt met een weekkaart (gericht op schoolgaan), een VIP kaart (netwerk) en een doelen-/ toekomstplan. De methodiek is gebaseerd op het sociaal competentiemodel. Het sluit ook aan bij de empowerment-hulpverleningsvormen (positieve benadering).
Betrokkenheid ouders	Gezinsbegeleiding maakt onderdeel uit van de taakstraf.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Boekhoorn, P. & T. Speller (2004). <i>Justitiële interventies bij schoolverzuim. Inventarisatie en meta-evaluatie</i> . Nijmegen: BBSO
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De coördinator taakstraffen rapporteert aan de officier van Justitie. Hierbij wordt het verslag over de jongere bijgevoegd.

Spijbelen, Basta

33

Doelstelling Basta	<ul style="list-style-type: none"> - Bestrijding van schoolverzuim en motiveren van hardnekkige schoolverzuimers - Verbeteren van de problematische situatie van de jongere door het schetsen van een toekomstperspectief - Door verhoging van intrinsieke motivatie weer onderwijs te volgen
Doelgroep	Jongeren die zich hardnekkig schuldig maken aan relatief signaalverzuim. Richtinggevend voor de verwijzing is de onwil om naar school te gaan (vaak met psychosociale problemen, combinatie met gezinsproblematiek).
Duur van de interventie	60 uur verdeeld over 3 weken; vrijwillig vervolgtraject van maximaal 10 weken. Door dit traject te volgen wordt aan de leerplicht voldaan. De deelnemers vormen een groep van 8 personen, waar ieder voor zich een eigen leerproces doorloopt. Elke deelnemer krijgt wekelijks een individuele training van zijn eigen mentor (een gedragstrainer).
Ontwikkelaar/ uitvoerder	Ontwikkelaar: BJ Midden-Holland (is nu STEK geworden).
Korte beschrijving	<p>Er wordt gewerkt met het sociaal competentiemodel. Het programma werkt met een belonings- en sanctioneringssysteem.</p> <p>Basta is een motiverende taakstraf waarin de deelnemers worden benaderd als slachtoffers en niet als daders: eigenlijk spijbelen ze onvrijwillig, de oorzaak van het spijbelgedrag ligt in de thuissituatie. Er wordt gebruik gemaakt van een individueel studieprogramma waarbij het ervaren van successen centraal staat. De modules die door elkaar heen in het programma worden gebruikt: diagnostiek, studie, praktische activiteiten, gezinsbegeleiding, psychosociale begeleiding, beroeporiëntatie en transfer. Naast het trainen van sociale- en schoolvaardigheden wordt aan het educatieve element veel aandacht gegeven.</p>
Betrokkenheid ouders	Gezinsbegeleiding maakt onderdeel uit van de taakstraf: gedurende 13 weken is er persoonlijke begeleiding voor ouders bij het oefenen van vaardigheden die zij nodig hebben om hun kinderen te helpen bij het naar school gaan.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	<p>Slavenburg, A. & A.L. Van der Vegt (1998). <i>Basta, een passende reactie op hardnekkig schoolverzuim?</i> Evaluatie van een motiverende leerstraf voor hardnekkige spijbelaars in Rotterdam</p> <p>Boekhoorn, P. (2001). <i>Basta!, evaluatie van de leerstraf voor hardnekkige schoolverzuimers in Den Haag</i>. Nijmegen: BBSO</p> <p>Boekhoorn, P. & T. Speller (2004). <i>Justitiële interventies bij schoolverzuim</i>. Inventarisatie en meta-evaluatie. Nijmegen: BBSO</p>
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De coördinator taakstraffen rapporteert aan de officier van Justitie. Hierbij wordt het verslag over de jongere bijgevoegd.

3

Algemeen

De jeugdreclassering begeleidt jeugdigen tussen 12 en 18 jaar die met de politie in aanraking zijn gekomen en een proces-verbaal hebben gekregen. De jeugdigen worden begeleid voorafgaande aan de strafzitting en na een veroordeling door de kinderrechter. Bovendien worden jeugdigen begeleid na hun verblijf in een justitiële jeugdinrichting. De jeugdreclassering verricht haar werkzaamheden op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming (naar aanleiding van het onderzoek naar de achtergrond van de jeugdige), de officier van Justitie, de rechter of de directeur van de justitiële jeugdinrichting. Voor elke jeugdige wordt een op maat gesneden begeleidingsplan gemaakt met als belangrijkste doel te voorkomen dat de jongere opnieuw strafbare feiten pleegt.

In de praktijk worden met de term 'jeugdreclassering' meestal de werkzaamheden bedoeld van de jeugdreclassering van Bureau Jeugdzorg; deze voeren namelijk de meeste begeleidingstaken uit. Reclassering Nederland, Reclassering Leger des Heils en Stichting Verslavingsreclassering GGZ Nederland begeleiden jeugdigen op wie het volwassenenstrafrecht van toepassing is. Tevens kunnen zij worden ingezet bij jeugdigen van 16 en 17 jaar waarbij de strafduur doorloopt tot na het bereiken van de 18-jarige leeftijd.

Jeugdreclasseringsbegeleiding vindt plaats in een strafrechtelijk kader; in diverse fasen van strafvervolgning of –tenuitvoerlegging kan de begeleiding toegepast worden. Momenteel bestaan er tien verschillende “modaliteiten” die in twee maatregelen uiteen vallen:

1) Hulp & Steun is de verplichte maatregel die wordt opgelegd:

- als voorwaarde bij de schorsing van de voorlopige hechtenis, max. 6 maanden;
- in het kader van een voorwaardelijk sepot of in het kader van voorwaarden bij een transactie, max. duur van de proeftijd;
- in het kader van het voorwaardelijk 'aanhouden' van de strafzitting, max. 6 maanden;
- bij vonnis als bijzondere voorwaarde bij een veroordeling. Duur: ten hoogste termijn van de proeftijd, max. 2 jaar.

2) Toezicht & Begeleiding is de vrijwillig geaccepteerde, doch niet vrijblijvende maatregel die op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming of directeur van de justitiële jeugdinrichting wordt gevraagd:

- in het kader van voorwaardelijke invrijheidstelling, max. 2 maanden voor voorw. invrijheidsstelling;
- bij begeleiding tot aan strafzitting, max. 6 maanden;
- tijdens en na taakstraf, max. 6 maanden (gaan in na voltooiing van de taakstraf);
- bij begeleiding na detentie, vangt max. 3-6 maanden aan voor beoogd ontslag en loopt door tot max. 6 maanden na vertrek, mits de jeugdige nog geen 18 jaar is;
- bij begeleiding gedurende en na kortdurende detentie mits de jeugdige nog geen 18 jaar is bij vertrek uit de justitiële jeugdinrichting;
- bij begeleiding na een PIJ-maatregel mits de jeugdige nog geen 18 jaar is bij vertrek uit de justitiële jeugdinrichting.

36 Binnen de verschillende maatregelen zijn er twee methodische verbijzonderingen, de intensieve begeleidingstrajecten: Individuele Trajectbegeleiding voor Harde Kern-jongeren en Individuele Trajectbegeleiding voor CRIEM-jongeren⁶. ITB-HK is een intensief begeleidingstraject voor jongeren die al verschillende keren in verband met ernstige strafbare feiten met politie en justitie in aanraking zijn gekomen en waarvan het laatst gepleegde delict detentiewaardig is. Bij een ITB-CRIEM traject hoort inzet die erop gericht is de oriëntatie op en positieve bindingen met de Nederlandse samenleving te versterken, de biculturele competentie van de jongere te vergroten en de manipuleerruimte van de jongere te verkleinen.

⁶ Genoemd naar de CRIEM-nota (*Criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden*, TK 1997/1998, 25 726). Vanaf 1 juni 2004 voor alle delinquente jongeren van (niet-Westerse) allochtone afkomst beschikbaar.

Hulp en Steun

37

Doelstelling Hulp en Steun	<p>Vier standaarddoelen van jeugdreclasseringsbegeleiding zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">- de jongere komt de afspraken na die zijn gemaakt met de jeugdreclassering;- de jongere heeft een zinvolle dagbesteding (werk/ school);- de jongere heeft een zinvolle vrijetijdsbesteding en wordt bij voorkeur lid van een (sport)vereniging;- de jongere recidiveert niet. <p>Daarnaast worden individuele doelen gesteld, vaak voor wat betreft sociale vaardigheden en psychosociale ontwikkeling.</p> <p>Een gedragsverandering bij de jongere, met o.a. tot gevolg dat hij geen delicten meer pleegt</p>
Doelgroep	<p>Jongeren die Hulp en Steun krijgen opgelegd op verzoek of advies van de Raad voor de Kinderbescherming, de directeur van een justitiële jeugdinrichting of de officier van Justitie:</p> <ul style="list-style-type: none">- als voorwaarde bij schorsing uit voorlopige hechtenis;- in het kader van een voorwaardelijk sepot of in het kader van voorwaarden bij transactie;- bij het voorwaardelijk 'aanhouden' van de strafzitting;- als bijzondere voorwaarde bij een veroordeling.
Duur van de interventie	<p>Duur: max. 6 maanden, mogelijkheid tot verlenging.</p>
Ontwikkelaar/ uitvoerder	<p>Uitvoerder: Afdeling Jeugdreclassering van het BJZ</p>
Korte beschrijving	<p>De methodiek wordt in 2004-2005 beschreven en gestandaardiseerd. Vooralsnog wordt er gewerkt volgens het protocol Jeugdreclassering (Vedivo 2001).</p> <p>De jeugdreclassering vat straf op als een pedagogisch middel ter voorkoming van recidive en ter vergroting van sociale competentie en sociale binding, opdat de jongere optimaal gebruik kan maken van eigen talenten en mogelijkheden. De oplossing van het conflict wordt gezocht in het meewerken aan een passende strafafdoening.</p> <p>Er wordt veelvuldig gebruik gemaakt van het competentiemodel, de sociale vaardigheidstraining en motiverende gespreksvoering.</p> <p>Enkele methodische punten komen voortdurend terug. Men werkt 'cliënt-centered' en systeem-gericht, waarbij gebruik gemaakt wordt van het sociaal competentiemodel. In veel gevallen komt de begeleiding er op neer dat het leven van de jongere 'weer op poten gezet moet worden', dat de problemen met hulp van jeugdreclasserders aangepakt worden en dat zij weer structuur in hun leven krijgen. Zie ook de vier standaarddoelen. Veel werkers zijn opgeleid om sociale vaardigheden bij de jongeren te trainen. Ook nemen de werkers contact op met de school en afhankelijk van de situatie met de andere ketenpartners.</p>

Betrokkenheid ouders	De jeugdreclassering is actief in het gezin, de school, de werkplek en de vriendenkring van de jongere, om deze als steunbronnen te activeren en te stimuleren. De ouders worden gezien als primaire opvoedingsverantwoordelijken. Zij worden aangesproken op deze verantwoordelijkheid.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Kruissink, M. & C. Verwers (2002). <i>Jeugdreclassering in de praktijk</i> '. Den Haag: WODC
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De jeugdreclassering rapporteert aan haar opdrachtgevers binnen afgesproken termijnen. De Raad voor de Kinderbescherming krijgt afschriften van alle rapportages in verband met haar casusregiefunctie, dit geldt ook voor tussentijdse evaluatieverslagen.

ITB - Harde Kern, Hulp en Steun

39

Doelstelling ITB – Harde Kern	Door een intensieve begeleiding “Harde Kernjongeren weer op de rails zetten”.
Doelgroep	<p>Jongeren van 12 t/m 17 jaar die al verschillende keren in verband met (ernstige) strafbare feiten met politie en justitie in aanraking zijn gekomen en waarvan het laatst gepleegde delict detentiewaardig is.</p> <p>ITB wordt opgelegd na indicatie door de Raad voor de Kinderbescherming op basis van de volgende selectiecriteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - justitiële achtergrond - problemen op één of meer leefgebieden - motivatie om van het aanbod gebruik te maken - prognose dat ITB het geëigende middel is. <p>Een gedragsverandering en beëindiging van de strafrechtelijke carrière</p>
Duur van de interventie	Traject van 6 maanden
Ontwikkelaar/ uitvoerder	Uitvoerder: Afdeling Jeugdreclassering van BJZ
Korte beschrijving	<p>Er worden concrete en stevige afspraken gemaakt en de jongere wordt sterk gecontroleerd of hij zich eraan houdt. Gedurende de begeleiding wordt de jongere weer ‘op de rails’ gezet. Afstemming met ketenpartners neemt een belangrijke plaats in.</p> <p>De ITB voor de harde kern kan worden aangemerkt als een methodische differentiatie binnen de reguliere begeleidingspraktijk van de jeugdreclassering, zie Hulp en Steun.</p> <p>In het kader van een ITB-HK kunnen ook programma’s opgelegd worden, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - agressieregulatietraining - vriendentraining - arbeidstoeleiding en scholing - (elementen uit) SoVa - dagbehandeling - leer-/ werkprojecten
Betrokkenheid ouders	De jeugdreclassering is actief in het gezin, de school, de werkplek en de vriendenkring van de jongere, om deze als steunbronnen te activeren en te stimuleren. De ouders worden gezien als primaire opvoedingsverantwoordelijken en worden hier ook op aangesproken.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Kleiman, W.M. & G.J. Terlouw (1997). <i>Kiezen voor een kans; evaluatie van harde-kernprojecten</i> . Den Haag: WODC
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De jeugdreclassering rapporteert aan haar opdrachtgevers binnen afgesproken termijnen. De Raad voor de Kinderbescherming krijgt afschriften van alle rapportages in verband met haar casusregiefunctie, dit geldt ook voor tussentijdse evaluatieverslagen.

ITB – CRIEM, Hulp en Steun

Doelstelling ITB – CRIEM	<ul style="list-style-type: none"> - Het komen tot een zichtbare (meetbare) verbetering in het functioneren van de deelnemer op die leefgebieden die een relatie hebben met het delictgedrag. - Het komen tot een zichtbare (meetbare) verbetering in de pedagogische context, waarbij de inspanningen van de actoren op de verschillende gebieden beter op elkaar aansluiten. - gedragsverandering bij de jongere, met o.a. tot gevolg dat hij geen delicten meer pleegt
Doelgroep	<p>Jeugdigen van 12 t/m 17 jaar van allochtone herkomst⁷ in bezit van een verblijfstitel die nog maar net over de schreef zijn gegaan en/ of lichte delicten plegen en dreigen af te glijden naar ernstiger vormen van jeugdcriminaliteit.</p> <p>Justitiële titels voor ITB-CRIEM:</p> <ul style="list-style-type: none"> - voorwaarde bij een transactie met de officier van Justitie; - bijzondere voorwaarde bij de schorsing van voorlopige hechtenis; - eindvonnis als bijzondere voorwaarde bij voorwaardelijke geldboete/ voorwaardelijke jeugddetentie/ voorwaardelijke PIJ-maatregel; - leerplichtzaken.
Duur van de interventie	Traject van 3 maanden dat soms wordt verlengd of wordt ‘omgezet’ in reguliere jeugdreclasseringsbegeleiding.
Ontwikkelaar/ uitvoerder	Uitvoerder: Afdeling Jeugdreclassering van BIZ
Korte beschrijving	<p>ITB-CRIEM is geen straf, maar een korte en intensieve begeleidingsvorm met nadrukkelijke aandacht voor het gepleegde delict. Behalve problemen op verschillende leefgebieden behoeft ook integratie extra aandacht. De aanpak kent daarom ook een systeemgerichte benadering: interventies zijn zowel gericht op de jongere als op de pedagogische context.</p> <p>De aandacht van de werker is er vanaf het begin op gericht om ervoor te zorgen dat de jongere na drie maanden verder kan zonder deze intensieve inzet. Toezicht en controle hebben een pedagogische functie: controleren en feedback geven als interventie om te leren over de wenselijkheid van gedrag in bepaalde situaties.</p> <p>Zoals bij de ITB-HK kunnen ook bij een ITB-CRIEM programma’s worden opgelegd, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - agressieregulatietraining - vriendentraining - arbeidstoeleiding en scholing - (elementen uit) SoVa - dagbehandeling - leer-/ werkprojecten

⁷ Bij de introductie van deze nieuwe begeleidingsvorm was ITB-CRIEM bedoeld voor allochtone jongeren van Marokkaanse, Antilliaanse, Surinaamse en Turkse afkomst in de grote steden. Met ingang van 1 juni 2004 is ITB-CRIEM in heel Nederland voor alle delinquente jongeren van (niet-Westerse) allochtone afkomst beschikbaar. Van uitbreiding naar autochtone jeugdigen is thans nog geen sprake.

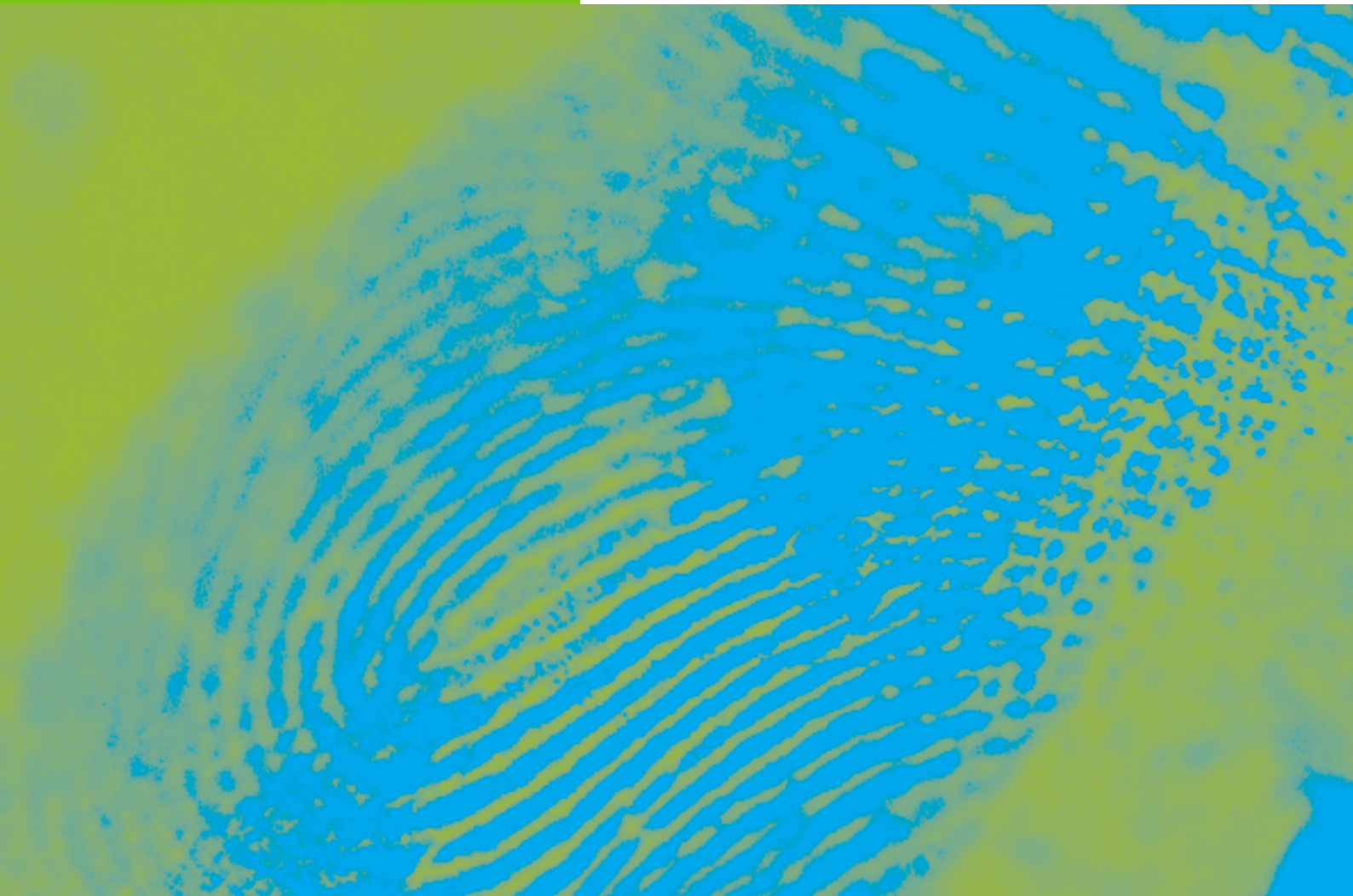
Betrokkenheid ouders	De jeugdreclassering is actief in het gezin, de school, de werkplek en de vriendenkring van de jongere, om deze als steunbronnen te activeren en te stimuleren. De ouders worden gezien als primaire opvoedingsverantwoordelijken en worden hier ook op aangesproken.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Wordt niet benoemd
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De jeugdreclassering rapporteert aan haar opdrachtgevers binnen afgesproken termijnen. De Raad voor de Kinderbescherming krijgt afschriften van alle rapportages in verband met haar casusregiefunctie, dit geldt ook voor tussentijdse evaluatieverslagen.

Toezicht en begeleiding

<p>Doelstelling Toezicht en begeleiding</p>	<p>Het is een vrijwillige, doch niet vrijblijvende variant van jeugdreclasseringsbegeleiding. Vier standaarddoelen van jeugdreclasseringsbegeleiding zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de jongere komt de afspraken na die zijn gemaakt met de jeugdreclassering; - de jongere heeft een zinvolle dagbesteding (werk/ school); - de jongere heeft een zinvolle vrijetijdsbesteding en wordt bij voorkeur lid van een (sport)vereniging; - de jongere recidiveert niet. <p>Daarnaast worden individuele doelen gesteld, vaak voor wat betreft sociale vaardigheden en psychosociale ontwikkeling. Een gedragsverandering bij de jongere, met o.a. tot gevolg dat hij geen delicten meer pleegt.</p>
<p>Doelgroep</p>	<p>Jongeren die Toezicht en Begeleiding krijgen opgelegd op verzoek of advies van de Raad voor de Kinderbescherming, de directeur van de justitiële jeugdinrichting of de officier van Justitie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - in het kader van een voorwaardelijke invrijheidstelling; - bij begeleiding tot aan zitting; - bij begeleiding tijdens en na een taakstraf; - na (kortdurende) detentie; - na een PIJ.
<p>Duur van de interventie</p>	<p>Hangt af van de modaliteit, maar ongeveer van 6 maanden tot 2 jaar.</p>
<p>Ontwikkelaar/ uitvoerder</p>	<p>Uitvoerder: Afdeling Jeugdreclassering van het BJZ</p>
<p>Korte beschrijving</p>	<p>Het is een vrijwillige, doch niet vrijblijvende variant. De methodiek wordt in 2004-2005 beschreven en gestandaardiseerd. Vooralsnog wordt er gewerkt volgens het protocol Jeugdreclassering (Vedivo 2001).</p> <p>De jeugdreclassering vat straf op als een pedagogisch middel ter voorkoming van recidive en ter vergroting van sociale competentie en sociale binding, opdat de jongere optimaal gebruik kan maken van eigen talenten en mogelijkheden. De oplossing van het conflict wordt gezocht in het meewerken aan een passende strafafdoening.</p> <p>Er wordt veelvuldig gebruik gemaakt van het competentiemodel, de sociale vaardigheidstraining en motiverende gespreksvoering.</p> <p>Enkele methodische punten komen voortdurend terug. Men werkt 'cliënt-centered' en systeem-gericht, waarbij gebruik gemaakt wordt van het sociaal competentiemodel. In veel gevallen komt de begeleiding er op neer dat het leven van de jongere 'weer op poten gezet moet worden', dat de problemen met hulp van jeugdreclasserders aangepakt worden en dat zij weer structuur in hun leven krijgen. Zie ook de vier standaarddoelen. Veel werkers zijn opgeleid om sociale vaardigheden bij de jongeren te trainen. Ook nemen de werkers contact op met de school en afhankelijk van de situatie met de andere ketenpartners.</p>

Betrokkenheid ouders	De jeugdreclassering is actief in het gezin, de school, de werkplek en de vriendenkring van de jongere, om deze als steunbronnen te activeren en te stimuleren. De ouders worden gezien als primaire opvoedingsverantwoordelijken. Zij worden aangesproken op deze verantwoordelijkheid.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Kruissink, M. & C. Verwers (2002). <i>Jeugdreclassering in de praktijk</i> . Den Haag: WODC
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De jeugdreclassering rapporteert aan haar opdrachtgevers binnen afgesproken termijnen. De Raad voor de Kinderbescherming krijgt afschriften van alle rapportages in verband met haar casusregiefunctie, dit geldt ook voor tussentijdse evaluatieverslagen.

4

Vrijheidsbenemende strafrechtelijke interventies voor jongeren

Algemeen

Naast de extramuraal uit te voeren straffen en maatregelen is er een aantal vrijheidsbenemende sancties voor jongeren. Het gaat daarbij om de voorlopige hechtenis, de jeugddetentie en de maatregel Plaatsing in een inrichting voor jongeren (de PIJ-maatregel).

1. Voorlopige hechtenis
 - a. Uitvoering regulier
 - b. Uitvoering nachtdetentie
 - c. Uitvoering op de Forensische Observatie en Begeleiding Afdeling
2. Jeugddetentie
 - a. Uitvoering kortdurende hechtenis
 - b. Uitvoering strafrestant van ten minste 3 maanden
3. PIJ-maatregel
 - a. Uitvoering in een regionale, reguliere behandelinrichting
 - b. Uitvoering in een behandelinrichting met landelijke bestemming omdat jongere niet plaatsbaar is in reguliere inrichting vanwege:
 - i. een licht verstandelijke handicap
 - ii. ernstige psychiatrische (zeden)problematiek
 - iii. tijdelijke 'crisisopvang' niet elders te handhaven wegens gedragsproblematiek en/ of ernstige psychiatrische stoornis: Very Intensive Care

Bovenstaande vrijheidsbenemende sancties worden in justitiële jeugdinrichtingen ten uitvoer gelegd. Dit kunnen rijksinrichtingen zijn of particuliere inrichtingen. Er wordt een onderscheid gemaakt in opvang- en behandelinrichtingen. Er zijn justitiële jeugdinrichtingen waar zowel opvang- als behandelafdelingen gehuisvest zijn. De justitiële inrichtingen kennen twee categorieën van beveiliging. Er zijn normaal beveiligde inrichtingen (gesloten) en beperkt beveiligde inrichtingen, zoals een open inrichting. De mate van beveiliging kan ook per afdeling binnen één inrichting verschillen. Er zijn aparte afdelingen voor jongens en meisjes. De Minister kan jeugdinrichtingen of afdelingen daarvan speciaal bestemmen voor de onderbrenging van jongeren die bijzondere opvang of behandeling behoeven. Ook de directeur kan zelfstandig onderdelen van zijn jeugdinrichting hiervoor aanwijzen. Het bieden van bijzondere opvang en behandeling kan verband houden met de leeftijd, de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van de jeugdige, de uitvoering van het verblijfs- of behandelplan en het type delict waarvoor de jeugdige in de inrichting verblijft. In de justitiële jeugdinrichting wordt gewerkt aan vermindering van de kans dat de jeugdige na terugkeer in de maatschappij weer ontspoord. Aan een beter sociaal functioneren van de jeugdige wordt bijgedragen door een (verplicht gesteld) pedagogisch dagprogramma. In geval van een verblijf in een opvanginrichting langer dan 3 maanden wordt een individueel verblijfsplan opgesteld. In een behandelinrichting wordt voor elke jeugdige een individueel behandelplan opgesteld. De jongeren worden in een groep van 10-12 jongeren ingedeeld en brengen het grootste gedeelte van de dag met elkaar door. Het dagprogramma in groepsverband is gericht op pedagogische vorming van de jongeren.

In de Bjj staat geschreven dat het uitgangspunt is dat de jeugdige in een groep verblijft en deelneemt aan gemeenschappelijke activiteiten. Er wordt zoveel mogelijk geprobeerd om een normale leefsituatie te benaderen waarin sociale processen worden geactiveerd en ondersteund. Vanuit de groep wordt gewerkt aan de doelstellingen: beveiliging en opvoeding. Om onderwijs en andere activiteiten een geïntegreerd onderdeel te laten zijn van de opvoeding van de jeugdige, is in de Bjj een zogenaamd basispakket aan activiteiten opgenomen waarop de jongere recht heeft, soms met de vastlegging van het minimum aantal uren. De activiteiten zijn onder te verdelen in onderwijs en vorming, educatie en sport en recreatie en

luchten. De werkelijke inhoud van het programma is met name afhankelijk van het type inrichting, de aard van de populatie, de lengte van het verblijf en de mate van geslotenheid van de inrichting.

- Jeugdigen verblijven in groepen en nemen deel aan gemeenschappelijke activiteiten gedurende ten minste 12 uren per dag gedurende de week en ten minste 8,5 uren per dag gedurende het weekeinde.
- 's Nachts verblijven de jeugdigen op hun kamer.
- De jeugdige is verplicht tot het volgen van onderwijs⁸ dan wel tot het deelnemen aan andere activiteiten in het kader van zijn pedagogische vorming.
- De jeugdige heeft recht op het kennis nemen van het nieuws, voor eigen rekening, en het wekelijks gebruik maken van een bibliotheekvoorziening.
- De jeugdige heeft recht op lichamelijke oefening en het beoefenen van sport gedurende ten minste tweemaal drie kwartier per week.
- De jeugdige wordt in de gelegenheid gesteld om deel te nemen aan recreatieve activiteiten gedurende ten minste twee uren per dag.
- De jeugdige wordt in de gelegenheid gesteld om dagelijks ten minste een uur in de buitenlucht te verblijven.

De opvanginrichtingen zijn bestemd voor:

- opneming van voorlopig gehechte minderjarigen;
- tenuitvoerlegging van de straf van jeugddetentie;
- tijdelijke opvang van veroordeelden tot een strafrechtelijke maatregel, in afwachting van hun opneming ter behandeling elders ('passanten')
- tijdelijke opvang van civielrechtelijke ondertoezichtgestelden⁹ vanaf 12 jaar, in afwachting van hun definitieve bestemming elders of ter bepaling daarvan;
- tijdelijke opneming voor maximaal 14 dagen van jeugdigen die in een andere justitiële inrichting tijdelijk niet te handhaven waren ("correctieplaatsing");
- bewaring van minderjarige vreemdelingen.

De behandelinrichtingen zijn bestemd voor:

- opneming ter opvoeding en behandeling van veroordeelden tot een daartoe strekkende PIJ-maatregel;
- opneming ter opvoeding en behandeling van ondertoezichtgestelden¹⁰ vanaf een leeftijd van 12 jaar;
- opneming ter opvoeding en behandeling van voogdijpupillen¹¹ vanaf een leeftijd van 12 jaar.

Selectie en plaatsing

De afdeling Individuele Jeugdzaken (IJZ) van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) neemt beslissingen over selectie en plaatsing van jeugdigen in de justitiële jeugdinrichtingen. Het betreft die minderjarigen die voorlopig gehecht zijn, jeugddetentie en/ of een PIJ-maatregel hebben gekregen. Tevens verzorgt de afdeling IJZ de verlengingsadviezen en de beëindiging inzake de PIJ-maatregel. Daarnaast neemt IJZ beslissingen ten aanzien van verlofaanvragen van de binnen justitiële jeugdinrichting verblijvende

⁸ Het aangeboden onderwijs moet onder meer gericht zijn op de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, de talenten en de geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind.

⁹ De ondertoezichtstelling is een civielrechtelijke maatregel en valt derhalve buiten de reikwijdte van deze atlas

¹⁰ De ondertoezichtstelling is een civielrechtelijke maatregel en valt derhalve buiten de reikwijdte van deze atlas

¹¹ Het onder voogdij plaatsen van jongeren en hun opvoeders is een civielrechtelijke maatregel en valt derhalve buiten de reikwijdte van deze atlas.

minderjarigen en worden politiedeclaraties van het verblijf van minderjarigen op het politiebureau op juistheid getoetst.

De medewerker van IJZ belast met selectie en plaatsing van de jongeren (de selectiefunctionaris) dient bij de plaatsing rekening te houden met verschillende uitgangspunten, zoals “regionale plaatsing” en “aansluiting bij de aard van de problematiek”.

Daarbij moet de selectiefunctionaris rekening houden met de

- 1) aanwijzingen van het OM, gegeven via de zogenoemde executie-indicator en
- 2) het advies (van de plaats van tenuitvoerlegging) van de kinderrechter die de veroordeling heeft uitgesproken en
- 3) de bevindingen in het persoonlijkheidsonderzoek, de zogenoemde Pro Justitia rapportage.

Overzicht “producten/ vrijheidbenemende strafrechtelijke interventies”

Naam “product”	Titel	Regime	Regionaal of Landelijk
Gesloten opvang (regulier)	Voorlopige hechtenis en Jeugddetentie	Normaal beveiligd “gesloten”	Regionaal
“Besloten” Opvang	Voorlopige hechtenis in de vorm van nachtdetentie	Beperkt beveiligd	Regionaal
Gesloten behandeling regulier	PIJ	Normaal beveiligd	Regionaal
“Besloten” behandeling Regulier	PIJ	Beperkt beveiligd	Regionaal

¹² Inmiddels is besloten ‘t Nieuwe Lloyd in de loop van 2005 te sluiten en de capaciteit elders in te zetten

¹³ In de Hartelborgt – dependance Kralingen is het mogelijk om in de eindfase van de jeugddetentie met nachtdetentie naar school of het werk te gaan. Vooralsnog vindt voorlopige hechtenis in de vorm van nachtdetentie plaats in en vanuit de bestaande normaal beveiligde opvanginrichtingen.

Vrijheidsbenemende strafrechtelijke interventies voor jongeren

Doelgroep	Naam/ Locatie – Plaats	Capaciteit - geslacht
Gelijk aan titel	JOC – Amsterdam	79 jongens
	't Nieuwe Lloyd – Amsterdam	66 jongens ¹²
	Doggershoek – Den Helder	36 jongens – 60 meisjes
	Het Poortje – Groningen/ Veenhuizen	108 jongens – 36 meisjes
	Rentray – Lelystad	60 jongens – 18 meisjes
	De Sprengen – Zutphen	48 jongens
	De Hunnerberg – Nijmegen	60 jongens - 22 meisjes
	De Heuvelrug – Zeist	66 jongens – 48 meisjes
	Teylingereind – Sassenheim	96 jongens – 24 meisjes
	Hartelborgt – Spijkenisse	68 jongens
	Den Heyacker - Breda/ Vught	165 jongens – 22 meisjes
Het Keerpunt – Maastricht	24 jongens	
Voorlopig gehechten die overdag naar eigen school of werkgever gaan	Gelijk aan gesloten opvang regulier	14 plaatsen verspreid over opvanginrichtingen ¹³
Eerste fase behandeltraject	Doggershoek – Den Helder	30 jongens – 10 meisjes
	Het Poortje – Veenhuizen	30 jongens – 10 meisjes
	Rentray – Lelystad	20 jongens – 10 meisjes
	Den Heyacker – Breda	20 jongens – 10 meisjes
	De Heuvelrug – Amerongen	30 jongens
	De Heuvelrug – Zeist	54 meisjes
	Den Engh – Den Dolder	12 jongens
	Harreveld – Harreveld	80 jongens ¹³
	Harreveld – Almelo	60 meisjes
	Het Keerpunt – Maastricht	16 jongens
	De Sprengen – Zutphen	44 jongens
OGH – Zetten	10 meisjes	
Vervolgfase behandeltraject	De Heuvelrug – Amerongen	40 jongens
	Het Keerpunt – Maastricht	30 jongens
	Het Poortje – Groningen	20 jongens – 20 meisjes
	De Sprengen – Wapenveld	60 jongens
	OGH – Zetten	8 jongens, 10 meisjes ¹⁵ , 108 gemengd
	Rentray – Eefde	45 jongens, 46 meisjes, 6 gemengd
	Rentray – Rekken	5 gemengd
	Den Engh – Ossendrecht	36 jongens
Harreveld – Harreveld	20 jongens, 4 gemengd	

¹⁴ Harreveld is tevens gespecialiseerd in de behandeling van ernstige psychiatrische en seksuele daderproblematiek van jongens. Voor die beide doelgroepen heeft het dan ook een landelijke bestemming.

¹⁵ OGH is tevens gespecialiseerd in de behandeling van ernstige psychiatrische problematiek van meisjes. Voor die doelgroep heeft het dan ook een landelijke bestemming.

Overzicht “producten/ vrijheidbenemende strafrechtelijke interventies” (vervolg)

Naam “product”	Titel	Regime	Regionaal of Landelijk
Opvang FOBA	Voorlopige hechtenis en Jeugddetentie	Normaal beveiligd	Landelijk
Gesloten behandeling VIC	PIJ	Normaal beveiligd	Landelijk
Gesloten behandeling LVG	PIJ	Normaal beveiligd	Landelijk
“Besloten” behandeling LVG	PIJ	Beperkt beveiligd	Landelijk
Gesloten behandeling psychiatrische/ seksuele problematiek	PIJ	Normaal beveiligd	Landelijk

¹⁶ In afwachting van daadwerkelijk functioneren als FOBA-plaatsen zijn deze 12 plaatsen tijdelijk in gebruik als gesloten behandelplaatsen voor jongens.

Vrijheidsbenemende strafrechtelijke interventies voor jongeren

Doelgroep	Naam/ Locatie - Plaats	Capaciteit - geslacht
Tijdelijke plaatsing wegens groepsongeschiktheid door: - psychiatrische/ persoonlijkheidscrisis - second opinion diagnostiek	Hartelborgt – Spijkenisse	11 jongens
	Harreveld – Harreveld	12 jongens ¹⁶
Tijdelijke plaatsing wegens groepsongeschiktheid door: - psychiatrische/ persoonlijkheidscrisis - second opinion diagnostiek	Hartelborgt – Spijkenisse	21 jongens
- IQ 55-80 - onderwijsniv. MLK - DLE < 30 - sociaal-emotionele achterstand	Den Engh – Den Dolder	84 jongens
	Rentray – Lelystad	25 meisjes
	Rentray – Rekken	40 jongens
Idem, vervolgfase op gesloten behandeling LVG	Den Engh – Den Dolder	24 jongens
	Den Engh – Ossendrecht	40 jongens
	Rentray – Rekken	50 jongens - 20 meisjes
Psychiatrische problematiek: - 6-jarige PIJ; sterk verminderde toerekeningsvatbaarheid - ziekelijke stoornis behoeft specialistische behandeling	Harreveld – Harreveld	Een deel van de 80 jongens die in Harreveld geplaatst worden.
	OGH – Zetten	Een deel van de meisjes die in de OGH geplaatst worden.
Seksuele daderproblematiek: - dader seksuele delicten - meerdere slachtoffers - grof geweld	Harreveld - Harreveld	Een deel van de 80 jongens die in Harreveld geplaatst worden.

Uitvoering voorlopige hechtenis, regulier

Doelstelling voorlopige hechtenis, regulier	Vrijheidsbeneming van verdachten van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, ter waarborging van een ongestoorde voorbereiding van het strafproces en opvoeding van de jongere. Doel is het voorkomen van recidive tot aan de zitting.
Doelgroep	Minderjarige verdachten van een misdrijf met een strafdreiging van vier jaar (art. 67 WvSv), vaak jongeren verdacht van geweldsmisdrijven, zedendelicten en ernstige recidive van vermogensdelicten.
Duur van de interventie	De interventie duurt niet langer dan 100 dagen en kan op elk moment geschorst worden.
Ontwikkelaar/ uitvoerder	DJI – rijks en particuliere opvanginrichting (zie overzicht).
Korte beschrijving	Aangezien het merendeel van de voorlopig gehechten binnen 6 weken de justitiële jeugdinstelling verlaat, kan er niet op individuele basis gewerkt worden aan gedragsverandering. In de Bij is een basispakket aan activiteiten opgenomen waarop de jeugdige recht heeft, om zo onderwijs en andere activiteiten een geïntegreerd onderdeel te laten zijn van de opvoeding van de jeugdige. Deze activiteiten zijn onder te verdelen in onderwijs en vorming, educatie en sport en recreatie en lichten (zie hiervoor verder bij vrijheidsbenemende sancties algemeen). Gedurende het verblijf kunnen op verzoek van de kinderrechter Pro Justitia Rapportages (onder regie van de Forensisch Psychiatrische Dienst) uitgevoerd worden. De justitiële jeugdinstelling levert daarvoor het onderdeel 'observatie in de groep'.
Betrokkenheid ouders	Bezoekrecht
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Wordt niet benoemd
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De inrichting verantwoordt zich (outputsturing) op basis van relevante prestatie-indicatoren als ontvluchtingen, geweld(sdreiging) van jeugdigen in de inrichting, onderling en tegen personeel), bijzondere voorvallen en gegronde klachten. Er kan een Pro Justitia Rapportage uitgevoerd worden gedurende het verblijf.

Uitvoering voorlopige hechtenis, nachtdetentie

Doelstelling Voorlopige hechtenis, nachtdetentie	Zie doelstelling voorlopige hechtenis, en additioneel: Het beperken van de schadelijke effecten van voorlopige hechtenis en behoud c.q. versterking van de positieve banden met de samenleving (schoolgang, werk of dagbehandeling), waardoor de terugkeer in de maatschappij wordt bevorderd en de kans op recidive wordt verkleind.
Doelgroep	Voorlopig gehechten ¹⁷ die <ul style="list-style-type: none">- beschikken over een positieve gestructureerde dagbesteding (school of werk);- waarvan de dagbesteding gelegen is in de buurt van de opvanginrichting (in verband met dagelijks vervoer);- ter waarborging van de ongestoorde uitvoering van de voorlopige hechtenis een contract ondertekenen waarin zij zich akkoord verklaren met de voorwaarden.
Duur van de interventie	Nachtdetentie is in beginsel niet aan de orde indien de te verwachten straf of maatregel meer dan zes maanden bedraagt. De interventie duurt niet langer dan 100 dagen en kan op elk moment geschorst worden.
Ontwikkelaar/ uitvoerder	DJI – rijks en particuliere opvanginrichtingen, gelijk aan uitvoering van voorlopige hechtenis.
Korte beschrijving¹⁸	Overdag gaat de jongere naar de eigen school buiten de inrichting. Voor het overige neemt de jongere deel aan het dagprogramma in de inrichting. Zie verder beschrijving voorlopige hechtenis, regulier.
Betrokkenheid ouders	Bezoekrecht
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Bos, J. & M. Mechiz (2001) <i>Evaluatie nachtdetentie</i> . Amsterdam: Regioplan Onderzoek, Advies en Informatie
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De inrichting verantwoordt zich (outputsturing) op basis van relevante prestatie-indicatoren als ontvluchtingen, geweld(sdreiging) van jongeren in de inrichting, onderling en tegen personeel), bijzondere voorvallen en gegronde klachten. Er kan een Pro Justitia Rapportage uitgevoerd worden gedurende het verblijf. In het kader van nachtdetentie is sprake van een onderscheiden verantwoordelijkheid tussen de rechterlijke macht enerzijds,

¹⁷ Nachtdetentie is niet mogelijk als de hieronder genoemde omstandigheden zich voordien:

- Ernstig gevaar voor vlucht
- Geschokte rechtsorde (bijv. na het plegen van een zedendelict)
- Ernstig gevaar voor recidive
- Beperkingen door de rechter-commissaris
- De vreemdelingrechtelijke status
- Collusiegevaar

¹⁸ N.B. vooralsnog bestaat er geen eigen regime voor nachtdetentie. Dit betekent dat jongeren die tijdens de dag naar hun eigen school gaan, bij terugkomst in de justitiële jeugdinrichting gewoon deel uitmaken van de groepen in (het regime van de) reguliere opvang. Waar nog een oplossing voor gevonden moet worden is de combinatie van de noodzaak van geografische nabijheid van een school én de landelijke beschikbaarheid van de modaliteit.

de selectiefunctionaris en de directeur van de justitiële jeugdinstelling anderzijds. De rechterlijke macht is verantwoordelijk voor de beslissing voorlopige hechtenis toe te passen, te verlengen, te schorsen of te beëindigen. De rechterlijke macht kan over de wijze waarop dit gebeurt een aanwijzing geven die de selectiefunctionaris in aanmerking neemt. De selectiefunctionaris is verantwoordelijk voor de plaatsing in nachtdetentie en de beëindiging daarvan. De directeur van de justitiële jeugdinstelling waarin de jeugdige is geplaatst, is verantwoordelijk voor het feitelijke verblijf (zowel binnen als buiten de instelling) en begeleiding in nachtdetentie.

De jeugdreclassering of de daginstelling die betrokken is bij de uitvoering van het extramurale dagprogramma van de jeugdige in het kader van nachtdetentie rapporteert terstond aan de directeur van de justitiële jeugdinstelling in geval van overtreding van de voorwaarden (schending van het contract). Bij schending van het contract kan worden gedacht aan het zich onttrekken aan nachtdetentie, het regelmatig spijbelen en het opnieuw plegen van een strafbaar feit. De directeur neemt vervolgens terstond contact op met het OM. Na overleg kan de directeur alsdan overgaan tot het geven van een waarschuwing of het adviseren van de selectiefunctionaris de nachtdetentie te beëindigen en de jeugdige in een standaard regime van voorlopige hechtenis te plaatsen.

Uitvoering voorlopige hechtenis, Forensische Observatie en Begeleiding Afdeling

55

Doelstelling Voorlopige hechtenis, Forensische Observatie en Begeleiding Afdeling (FOBA¹⁹)	Het stabiliseren van psychiatrische crisis, eventueel met gedwongen medicatie en/ of second opinion diagnostiek. Tot rust brengen/ tijdelijk onderbrengen van de jongere alvorens deze terug kan naar de eigen inrichting.
Doelgroep	Voorlopig gehechten die tijdelijk niet op de (eigen) groep kunnen verblijven omdat zij gestabiliseerd moeten worden, waar eventueel gedwongen medicatie aan te pas komt en/ of een second opinion diagnostisch onderzoek.
Duur van de interventie	Tijdelijke plaatsing
Ontwikkelaar/ uitvoerder	In de Hartelborgt en Harreveld is een FOBA ingericht.
Korte beschrijving	Op een FOBA nemen jeugdigen deel aan een aangepast dagprogramma, namelijk gemeenschappelijke activiteiten gedurende tenminste 6 uren per dag door de week en gedurende 4 uren per dag in het weekeinde in een groep van ten minste 2 personen. Gedurende het verblijf kunnen op verzoek van de kinderrechter Pro Justitia Rapportages (onder regie van de Forensisch Psychiatrische Dienst) uitgevoerd worden. De justitiële jeugdinrichting levert daarvoor het onderdeel 'observatie in de groep'.
Betrokkenheid ouders	Bezoekrecht
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Wordt niet benoemd
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De inrichting verantwoordt zich (outputsturing) op basis van relevante prestatie-indicatoren als ontvluchtingen, geweld(sdreiging) van jeugdigen in de inrichting, onderling en tegen personeel), bijzondere voorvallen en gegronde klachten. Er kan een Pro Justitia Rapportage uitgevoerd worden gedurende het verblijf.

¹⁹ Een van de door de Minister aangewezen afdelingen voor intensieve zorg of behandeling.

Uitvoering van kortdurende jeugddetentie (strafrestant <3 mnd)

Doelstelling kortdurende/ vervangende jeugddetentie	Met handhaving van het karakter van de straf wordt de tenuitvoerlegging hiervan aangewend voor de opvoeding van de jeugdige en zoveel mogelijk dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding op diens terugkeer in de maatschappij (Bjj, art.2, tweede lid).
Doelgroep	<ul style="list-style-type: none"> - Minderjarige veroordeelden tot jeugddetentie waarbij het strafrestant hoogstens 3 maanden is²⁰. - Jongeren die een vervangende hechtenis uitzitten vanwege het niet goed afronden van een taakstraf.
Duur van de interventie	Ten hoogste 3 maanden. (De duur van de vervangende hechtenis is ten minste 1 dag en ten hoogste 3 maanden (art. 771 lid 6 Sr.).
Ontwikkelaar/ uitvoerder	DJI – rijks en particuliere opvanginrichtingen (zie overzicht).
Korte beschrijving	Gezien de korte verblijfsduur wordt er bij jongeren met een strafrestant korter dan 3 maanden niet op individuele basis gewerkt aan gedragsverandering. In de Bjj is een basispakket aan activiteiten opgenomen waarop de jeugdige recht heeft, om zo onderwijs en andere activiteiten een geïntegreerd onderdeel te laten zijn van de opvoeding van de jeugdige. Deze activiteiten zijn onder te verdelen in onderwijs en vorming, educatie en sport en recreatie en luchten (zie hiervoor verder bij vrijheidsbenemende sancties algemeen).
Betrokkenheid ouders	Bezoekrecht
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Wordt niet benoemd
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De inrichting verantwoordt zich (outputsturing) op basis van relevante prestatie-indicatoren als ontvluchtingen, geweld(sdreiging) van jeugdigen in de inrichting, onderling en tegen personeel), bijzondere voorvallen en gegronde klachten. Er kan een Pro Justitia Rapportage uitgevoerd worden gedurende het verblijf.

²⁰ Een deel van de jongeren die in voorlopige hechtenis verblijven, krijgt een jeugddetentie opgelegd die in duur gelijk is aan de duur dat al in voorlopige hechtenis is doorgebracht. In de gevallen waarin een jeugddetentie wordt opgelegd die de duur van de voorlopige hechtenis overtreft is de gemiddelde duur van die “restantstraf” ca. 50 dagen.

Uitvoering jeugddetentie (strafrestant > 3 maanden)

Doelstelling jeugddetentie	Met handhaving van het karakter van de straf wordt de tenuitvoerlegging hiervan aangewend voor de opvoeding van de jeugdige en zoveel mogelijk dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding op diens terugkeer in de maatschappij (Bj, art.2, tweede lid).
Doelgroep	Minderjarige veroordeelden tot jeugddetentie met een strafrestant van meer dan drie maanden.
Duur van de interventie	<ul style="list-style-type: none">- Indien ten tijde van het misdrijf nog geen 16 jaar: ten hoogste 1 jaar (met inbegrip van voorlopige hechtenis).- 16-18 jaar: ten hoogste 2 jaar (met inbegrip van voorlopige hechtenis).
Ontwikkelaar/ uitvoerder	DJI – rijks en particuliere opvanginrichtingen (zie overzicht).
Korte beschrijving	<p>In de Bj is een basispakket aan activiteiten opgenomen waarop de jeugdige recht heeft, om zo onderwijs en andere activiteiten een geïntegreerd onderdeel te laten zijn van de opvoeding van de jeugdige. Deze activiteiten zijn onder te verdelen in onderwijs en vorming, educatie en sport en recreatie en luchten (zie hiervoor verder bij vrijheidsbenemende sancties algemeen).</p> <p>Voor jongeren met een strafrestant van drie maanden of meer stelt de directeur in overleg met de jeugdige een verblijfsplan op. In het verblijfsplan wordt minimaal opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none">- een omschrijving van de problemen van de jeugdige- een beschrijving van het hulpverleningsproces- de medische gegevens voor zover deze relevant zijn voor het hulpverleningsproces- de gestelde doelen t.a.v. de ontwikkeling van de jeugdige- de aanduiding van de groep waarin de jeugdige verblijft,- een omschrijving van de toegestane bewegingsvrijheid, zowel binnen als buiten de inrichting- de soorten activiteiten waaraan door de jeugdige wordt deelgenomen- de personen buiten de inrichting met wie de jeugdige contact mag onderhouden- het verplichte programma m.b.t. het onderwijs of andere pedagogische vorming. <p>Indien er voorwaarden verbonden zijn aan de voornoemde punten dan dient dit ook in het verblijfsplan vermeld te worden. Dit geldt eveneens voor consequenties in geval van niet-naleving.</p> <p>Een verlofplan, een STP en de voorbereiding op de nazorg moeten opgenomen worden in het verblijfsplan. De plannen bestrijken een periode van minimaal zes maanden, tenzij het resterende strafrestant of het verblijf korter is. Evaluatie van het plan vindt minimaal een keer per 3 maanden plaats.</p>

	<p>Het Scholings- en Trainingsprogramma is het extramuraal onderdeel²¹ van de vrijheidsbenemende sanctie, primair gericht op de resocialisatie. Wanneer de jeugdige minstens de helft van zijn onherroepelijke sanctie heeft ondergaan én nog een strafresistant heeft van ten minste 1 maand en ten hoogste 3 maanden, komt de jongere hiervoor in aanmerking. Het STP is een samenstel van activiteiten van tenminste 26 uur per week. De jeugdige heeft tijdens het STP de hoofdverblijfplaats niet meer in de inrichting, maar elders. Een van de voorwaarden kan zijn dat de jongere onder elektronisch toezicht wordt gesteld. Het STP wordt ingevuld met activiteiten die gericht zijn op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het aanleren van sociale vaardigheden; - het bieden van onderwijs; - het vergroten van de kans op arbeid na het einde van de vrijheidsstraf of de vrijheidsbenemende maatregel; - het bieden van bijzondere zorg aan de deelnemer, zoals verslavingszorg, geestelijke gezondheidszorg of verstandelijke gehandicaptenzorg; - het invullen van vrije tijd.
Betrokkenheid ouders	Bezoekrecht en activiteiten in het kader van het verblijfsplan en verlofregeling.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Wordt niet benoemd
Wijze van rapporteren en verantwoorden	<p>De inrichting verantwoordt zich (outputsturing) op basis van relevante prestatie-indicatoren als ontvluchtingen, geweld(sdreiging) van jeugdigen in de inrichting, onderling en tegen personeel), bijzondere voorvallen en gegronde klachten. Er wordt een verblijfsplan gemaakt en bij de overgang naar een nieuwe fase in een traject wordt een rapportage gemaakt.</p> <p>De directeur van de justitiële jeugdinrichting doet een voordracht tot deelname aan een STP in samenspraak met de jeugdreclassering, aangezien zij belast zijn met de feitelijke uitvoering van het STP én verantwoordelijk.</p>

²¹ Het is van belang het STP te onderscheiden van de taakstraf als hoofdstraf. In tegenstelling tot de taakstraf is het STP een alternatieve vorm van tenuitvoerlegging van een vrijheidsbenemende straf of maatregel en kan slechts plaatsvinden in aansluiting op verblijf in de inrichting. Programma's die in het kader van de taakstraf kunnen worden opgelegd zouden wel als STP dienst kunnen doen.

Uitvoering PIJ-maatregel in een reguliere behandelinstelling

59

Doelstelling PIJ-maatregel in een reguliere behandelinstelling	Uitvoering van de PIJ-maatregel (behandeling van de jongere). Behandeling is een samenstel van activiteiten gericht op het bij de jeugdige persoon voorkomen, verminderen of opheffen van problemen of stoornissen van lichamelijke, geestelijke, sociale of pedagogische aard die zijn of haar ontwikkeling naar volwassenheid ongunstig kunnen beïnvloeden. De opvoeding en behandeling van de gestoorde jeugdige delinquent staat centraal. De jeugdinrichting kan jongere ook aan beperkingen onderwerpen die noodzakelijk zijn voor het doel van de vrijheidsbeneming, de handhaving van de orde of veiligheid in de instelling en/ of de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling.
Doelgroep	Minderjarige veroordeelden tot de maatregel Plaatsing in een Jeugdinrichting ²² .
Duur van de interventie	De PIJ-maatregel duurt ten minste twee jaar en kan onder omstandigheden één- of tweemaal verlengd worden met max. twee jaar. Verlenging geschiedt op last van de rechter.
Ontwikkelaar/ uitvoerder	DJI – rijks en particuliere behandelinstellingen (zie overzicht) ²³ .
Korte beschrijving	<p>In de Bij is een basispakket aan activiteiten opgenomen waarop de jeugdige recht heeft, om zo onderwijs en andere activiteiten een geïntegreerd onderdeel te laten zijn van de opvoeding van de jeugdige. Deze activiteiten zijn onder te verdelen in onderwijs en vorming, educatie en sport en recreatie en lichten (zie hiervoor verder bij vrijheidsbenemende sancties algemeen).</p> <p>Bij een PIJ gaat het om de 1) planmatigheid van de aanpak, 2) de behandelafdeling en 3) de geïndividualiseerde aanpak. Binnen 6 weken na binnenkomst in een behandelinstelling moet de directeur een behandelplan vaststellen. De directeur overlegt met de jeugdige voordat het plan wordt vastgesteld. In het behandelplan wordt minimaal opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none">- een diagnose van de problematiek van de jeugdige en de indicatie voor plaatsing- de medische gegevens van zover deze relevant zijn voor het hulpverleningsproces

²² Een PIJ-maatregel kan worden opgelegd indien (art. 77s lid 1 Sr.):

1. het een misdrijf betreft waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten;
2. de veiligheid van anderen dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen het opleggen van de maatregel eist **en**;
3. de maatregel in het belang is van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de verdachte.

Procedurele vereisten zijn dat de rechter over een gemotiveerd advies van twee gedragsdeskundigen moet beschikken van verschillende disciplines. Inschakeling van een psychiater is vereist als de maatregel wordt opgelegd vanwege een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis.

²³ Wanneer een jongere een PIJ-maatregel opgelegd krijgt, kan het zijn (vanwege de match tussen vraag en aanbod van capaciteit en jongeren) dat deze in de opvanginstelling moet blijven alvorens overgeplaatst te worden naar een behandelinstelling; deze jongere wordt een PIJ-passant genoemd. De 'passantentermijn' dient zo kort mogelijk te zijn omdat de opvanginstelling niet bedoeld is voor behandeling van de jongere; er vindt in deze periode geen behandeling plaats. Soms wordt op bescheiden schaal wél aanvang gemaakt met de voorbereiding op de behandeling.

- de gestelde doelen t.a.v. de ontwikkeling van de jeugdige
- de wijze waarop en de middelen waarmee die doelen bereikt kunnen worden,
- de verwachte behandelingsduur,
- de aanduiding van de groep waarin de jeugdige verblijft,
- een omschrijving van de toegestane bewegingsvrijheid, zowel binnen als buiten de inrichting
- de soorten activiteiten waaraan door de jeugdige wordt deelgenomen
- de personen buiten de inrichting met wie de jeugdige contact mag onderhouden
- het verplichte programma m.b.t. het onderwijs of andere pedagogische vorming.

Indien er voorwaarden verbonden zijn aan bepaalde punten dient dit ook in het behandelplan vermeld te worden. Apart wordt nog gemeld dat het verlofplan, het STP dan wel het proefverlof en de voorbereiding op de nazorg opgenomen moeten worden in het behandelplan.

De plannen bestrijken een periode van minimaal zes maanden, tenzij de maatregel eerder eindigt. Evaluatie van het plan vindt minimaal 4 keer per jaar plaats. In het kader van de behandeling kan een groot aantal modules aangeboden worden aan de jongere. Het gaat dan o.a. om:

- agressieregulatietherapie
- arbeidsmotivatietraining/ arbeidstoeleiding onderwijs
- cognitieve gedragstherapie/ rationeel emotieve educatie
- creatieve therapie
- dagtrainingscentrum
- delictpreventietraining/ delictanalyse
- peereducation drugsvoorlichting
- sociale vaardigheidstraining voor groepen
- training ouder en kind
- woontraining
- Work-Wise

Het Scholings- en Trainingsprogramma is het extramuraal onderdeel²⁴ van de vrijheidsbenemende sanctie, primair gericht op de resocialisatie. Wanneer de jeugdige minstens de helft van zijn onherroepelijke sanctie heeft ondergaan én nog een strafrestant heeft van ten minste 1 maand en ten hoogste 3 maanden, komt de jongere hiervoor in aanmerking. Het STP is een samenstel van activiteiten met een duur van 26 uur per week. De jeugdige heeft tijdens het STP de hoofdverblijfplaats niet meer in de inrichting, maar elders. Een van de

²⁴ Het is van belang het STP te onderscheiden van de taakstraf als hoofdstraf. In tegenstelling tot de taakstraf is het STP een alternatieve vorm van tenuitvoerlegging van een vrijheidsbenemende straf of maatregel en kan slechts plaatsvinden in aansluiting op verblijf in de inrichting. Programma's die in het kader van de taakstraf kunnen worden opgelegd zouden wel als STP dienst kunnen doen.

voorwaarden kan zijn dat de jongere onder elektronisch toezicht wordt gesteld. Het STP wordt ingevuld met activiteiten die gericht zijn op:

- het aanleren van sociale vaardigheden;
- het bieden van onderwijs;
- het vergroten van de kans op arbeid na het einde van de vrijheidsstraf of de vrijheidsbenemende maatregel;
- het bieden van bijzondere zorg aan de deelnemer, zoals verslavingszorg, geestelijke gezondheidszorg of verstandelijke gehandicaptenzorg;
- het invullen van vrije tijd.

Betrokkenheid ouders	Bezoekrecht en activiteiten in het kader van het verblijfsplan en verlofregeling.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Heiden-Attema, N. van der & B.S.J. Wartna (2000). <i>Recidive na een strafrechtelijke maatregel: een studie naar de geregistreeerde criminaliteit onder jongeren met een pibb, een jeugd-tbr of een pij</i> . Den Haag: WODC
Wijze van rapporteren en verantwoorden	<p>De inrichting verantwoordt zich (outputsturing) op basis van relevante prestatie-indicatoren als ontvluchtingen, geweld(sdreiging) van jongeren in de inrichting, onderling en tegen personeel), bijzondere voorvallen en gegronde klachten. Er wordt een behandelplan gemaakt en bij de overgang naar een nieuwe fase in een traject wordt een rapportage gemaakt.</p> <p>De directeur van de justitiële jeugdinrichting doet een voordracht tot deelname aan een STP in samenspraak met de jeugdreclassering, aangezien zij belast zijn met de feitelijke uitvoering van het STP én verantwoordelijk.</p>

Uitvoering PIJ-maatregel in een behandelinrichting met de landelijke bestemming 'LVG-problematiek'

Doelstelling PIJ-maatregel in behandelinrichting met een landelijke bestemming voor LVG-problematiek	Een PIJ-behandeling die aansluit bij de licht verstandelijke handicap van de jongere. Het gaat daarbij om een veilige tenuitvoerlegging en behandeling van ontwikkelstoornissen.
Doelgroep	Jeugdigen die een PIJ-maatregel opgelegd hebben gekregen en die problemen ervaren bij plaatsing in een reguliere behandelinrichting dat een speciale plaatsing nodig is. <ul style="list-style-type: none"> • IQ 55 < 80 • Onderwijsniveau = MLK • DLE (Didactische Leeftijd Equivalent) < 30 • sociaal- emotionele achterstand
Duur van de interventie	De PIJ-maatregel duurt ten minste twee jaar en kan onder omstandigheden één- of tweemaal verlengd worden met max. twee jaar. Verlenging geschiedt op last van de rechter.
Ontwikkelaar/ uitvoerder²⁵	Den Engh en Rentray
Korte beschrijving	De behandelmethodiek verschilt per inrichting. De behandeling is afgestemd op het niveau van licht verstandelijk gehandicapte jongeren.
Betrokkenheid ouders	Bezoekrecht en activiteiten in het kader van het verblijfsplan en verlofregeling.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Wordt niet benoemd
Wijze van rapporteren en verantwoorden	De inrichting verantwoordt zich (outputsturing) op basis van relevante prestatie-indicatoren als ontvluchtingen, geweld(sdreiging) van jeugdigen in de inrichting, onderling en tegen personeel), bijzondere voorvallen en gegronde klachten. Er wordt een behandelplan gemaakt en bij de overgang naar een nieuwe fase in een traject wordt een rapportage gemaakt. De directeur van de justitiële jeugdinrichting doet een voordracht tot deelname aan een STP in samenspraak met de jeugdreclassering, aangezien zij belast zijn met de feitelijke uitvoering van het STP én verantwoordelijk.

²⁵ Wanneer een jongere een PIJ-maatregel opgelegd krijgt, zal deze in de opvanginrichtingen blijven alvorens overgeplaatst te worden naar een behandelinrichting; deze jongere wordt een PIJ-passant genoemd. De 'passantentermijn' dient zo kort mogelijk te zijn omdat de opvanginrichtingen niet bedoeld zijn voor behandeling van de jongeren; er vindt in deze periode geen behandeling plaats. Soms wordt op bescheiden schaal wél aanvang gemaakt worden met de behandeling.

Uitvoering PIJ-maatregel in een behandelinstelling met de landelijke bestemming 'psychiatrische (zeden)problematiek'

63

Doelstelling PIJ-maatregel in behandelinstelling met een landelijke bestemming voor psychiatrische (zeden)problematiek	Een PIJ-behandeling die aansluit bij jongeren met een psychiatrische stoornis al dan niet voortkomend of uitwerkend in zedenproblematiek. Het gaat daarbij om een veilige tenuitvoerlegging en behandeling van ontwikkelstoornissen.
Doelgroep	<p>Jongeren die een PIJ-maatregel opgelegd hebben gekregen en die problemen ervaren bij plaatsing in een reguliere behandelinstelling dat een speciale plaatsing nodig is.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 6-jarige PIJ; sterk verminderde toerekeningsvatbaarheid - ziekelijke stoornis behoeft specialistische behandeling - dader van seksuele delicten - meerdere slachtoffers - grof geweld
Duur van de interventie	De PIJ-maatregel duurt ten minste twee jaar en kan onder omstandigheden één- of tweemaal verlengd worden met max. twee jaar. Verlenging geschiedt op last van de rechter.
Ontwikkelaar/ uitvoerder²⁶	Psychiatrie - de Hartelborgt Seksuele problematiek – Harreveld
Korte beschrijving	De behandelmethodiek verschilt per instelling.
Betrokkenheid ouders	Bezoekrecht en activiteiten in het kader van het verblijfsplan en verlofregeling.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Wordt niet benoemd
Wijze van rapporteren en verantwoorden	<p>De instelling verantwoordt zich (outputsturing) op basis van relevante prestatie-indicatoren als ontvluchtingen, geweld(sdreiging) van jongeren in de instelling, onderling en tegen personeel), bijzondere voorvallen en gegronde klachten. Er wordt een behandelplan gemaakt en bij de overgang naar een nieuwe fase in een traject wordt een rapportage gemaakt.</p> <p>De directeur van de justitiële jeugdinstelling doet een voordracht tot deelname aan een STP in samenspraak met de jeugdreclassering, aangezien zij belast zijn met de feitelijke uitvoering van het STP én verantwoordelijk.</p>

²⁶ Wanneer een jongere een PIJ-maatregel opgelegd krijgt, zal deze in de opvanginstelling blijven alvorens overgeplaatst te worden naar een behandelinstelling; deze jongere wordt een PIJ-passant genoemd. De 'passantentermijn' dient zo kort mogelijk te zijn omdat de opvanginstellingen niet bedoeld zijn voor behandeling van de jongeren; er vindt in deze periode geen behandeling plaats. Soms wordt op bescheiden schaal wél aanvang gemaakt worden met de behandeling.

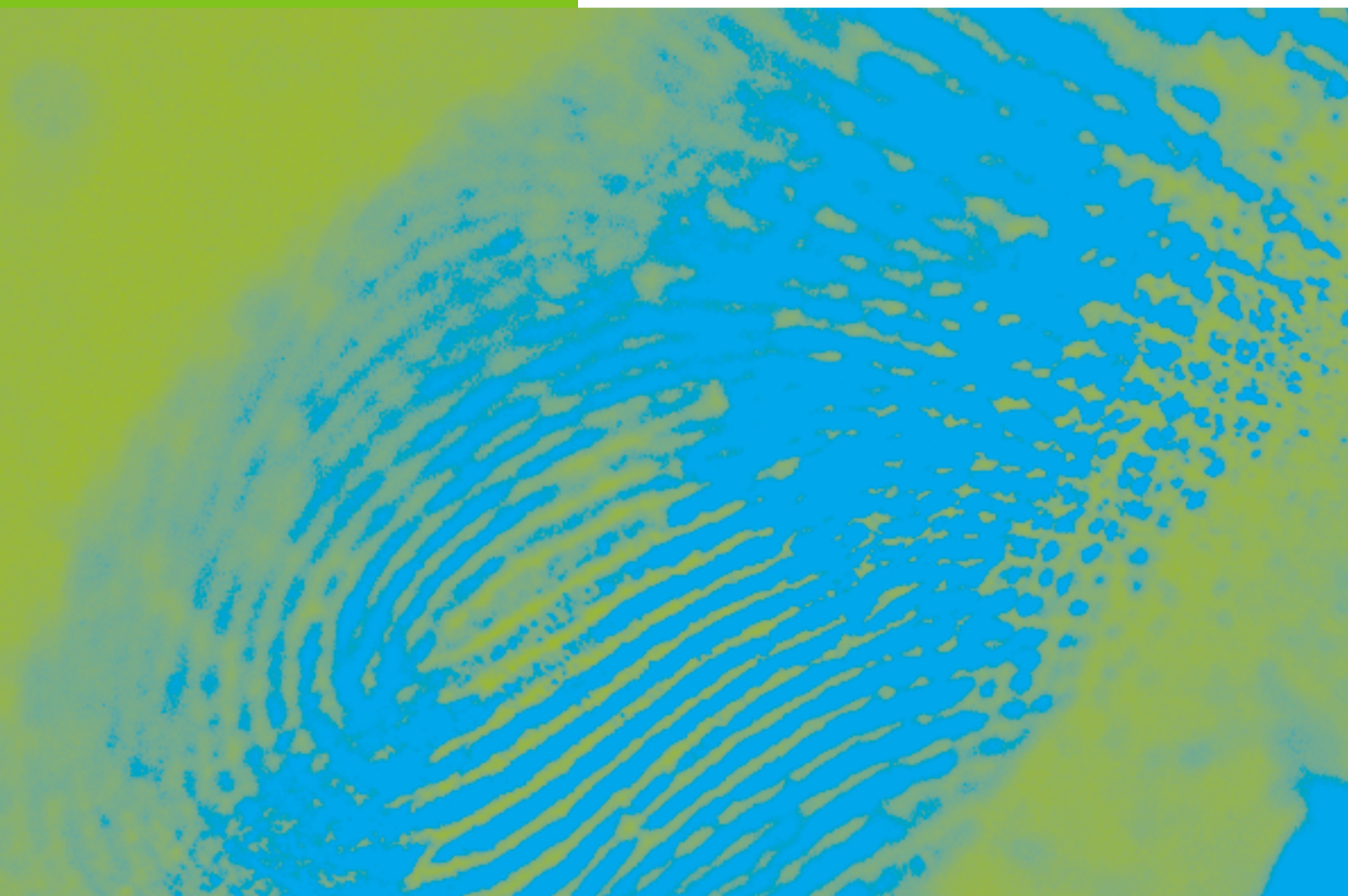
Uitvoering PIJ-maatregel in een behandelinrichting met de landelijke bestemming 'Very Intensive Care'

Doelstelling PIJ-maatregel in behandelinrichting met een landelijke bestemming voor Very Intensive Care	<ul style="list-style-type: none"> - Het stabiliseren van psychiatrische crisis, eventueel met gedwongen medicatie en/ of second opinion diagnostiek. - Tot rust brengen/ tijdelijk onderbrengen van de jongere alvorens deze terug kan naar de eigen inrichting.
Doelgroep	PIJ-ers die tijdelijk niet op de (eigen) groep kunnen verblijven om dat zij gestabiliseerd moeten worden, waar eventueel gedwongen medicatie aan te pas komt en/ of een second opinion diagnostisch onderzoek.
Duur van de interventie	Tijdelijke plaatsing
Ontwikkelaar/ uitvoerder²⁷	De Hartelborgt
Korte beschrijving	In een VIC nemen jeugdigen deel aan een aangepast dagprogramma, namelijk gemeenschappelijke activiteiten gedurende ten minste 6 uren per dag door de week en gedurende 4 uren per dag in het weekeinde in een groep van ten minste 2 personen.
Betrokkenheid ouders	Bezoekrecht en activiteiten in het kader van het verblijfsplan en verlofregeling.
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	Wordt niet benoemd
Wijze van rapporteren en verantwoorden	<p>De inrichting verantwoordt zich (outputsturing) op basis van relevante prestatie-indicatoren als ontvluchtingen, geweld(sdreiging) van jeugdigen in de inrichting, onderling en tegen personeel), bijzondere voorvallen en gegronde klachten. Er wordt een behandelplan gemaakt en bij de overgang naar een nieuwe fase in een traject wordt een rapportage gemaakt.</p> <p>De directeur van de justitiële jeugdinrichting doet een voordracht tot deelname aan een STP in samenspraak met de jeugdreclassering, aangezien zij belast zijn met de feitelijke uitvoering van het STP én verantwoordelijk.</p>

²⁷ Wanneer een jongere een PIJ-maatregel opgelegd krijgt, zal deze in de opvanginrichting blijven alvorens overgeplaatst te worden naar een behandelinrichting; deze jongere wordt een PIJ-passant genoemd. De 'passantentermijn' dient zo kort mogelijk te zijn omdat de opvanginrichtingen niet bedoeld zijn voor behandeling van de jongeren; er vindt in deze periode geen behandeling plaats. Soms wordt op bescheiden schaal wél aanvang gemaakt worden met de behandeling.

Vrijheidsbenemende strafrechtelijke interventies voor jongeren

5

Overige, niet-vrijheidsbenemende interventies voor jongeren

Algemeen

De laatste interventies die beschreven worden, zijn niet-vrijheidsbenemende interventies. In het schema gaat het dan om de volgende (**dikgedrukte**) interventies.

1. De hoofdstraffen (art. 77h WvSr) zijn:
 - a. In geval van misdrijf: jeugddetentie, taakstraf of **geldboete**
 - b. In geval van overtreding: taakstraf of **geldboete**
2. Een taakstraf bestaat uit:
 - a. Een werkstraf, zijnde het verrichten van onbetaalde arbeid of het verrichten van arbeid tot herstel van de door het strafbare feit aangerichte schade, of
 - b. Een leerstraf, zijnde het volgen van een leerproject, of
 - c. Een combinatie van een werkstraf en leerstraf
3. De bijkomende straffen zijn:
 - a. **Verbeurdverklaring**
 - b. **Ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen**
4. De maatregelen zijn:
 - a. Plaatsing in een inrichting voor jongeren (PIJ-maatregel)
 - b. **Onttrekking aan het verkeer**
 - c. **Ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel**
 - d. **Schadevergoeding**

Geldboete

Doelstelling geldboete	
Doelgroep	
Duur van de interventie	Een hoofdstraf die zowel in geval van misdrijf als bij overtreding kan worden opgelegd.
Kostprijs en uitvoerder	
Korte beschrijving van de inhoud waaronder de methodiek	<p>Het bedrag van de geldboete is ten minste €2,- en ten hoogste €2.250.</p> <p>De rechter kan bij elke geldboete bepalen dat het bedrag in gedeelten kan worden voldaan.</p> <p>Indien geen (volledige) betaling van het bedrag heeft plaatsgevonden kan deze worden vervangen door jeugddetentie of, op verzoek van de jongere, door een taakstraf. De duur van de vervangende hechtenis of jeugddetentie is ten minste 1 dag en ten hoogste 3 maanden (art. 771 lid 6 WvSr).</p>
Betrokkenheid ouders	
Verwacht effect	
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	
Wijze van rapporteren en verantwoorden	

Overige, niet-vrijheidsbenemende interventies voor jongeren

Verbeurdverklaring

69

Doelstelling verbeurdverklaring	
Doelgroep	
Duur van de interventie	Bijkomende straf
Kostprijs en uitvoerder	
Korte beschrijving van de inhoud waaronder de methodiek	<p>Vatbaar voor verbeurdverklaring zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">• voorwerpen die aan de veroordeelde toebehoren of die hij in het geheel of ten dele ten eigen bate kan aanwenden en die geheel of grotendeels door middel van het gepleegde strafbare feit zijn verkregen• voorwerpen met betrekking tot welke het feit is begaan• voorwerpen met behulp van welke het feit is begaan of voorbereid• voorwerpen met behulp van welke de opsporing is belemmerd• voorwerpen die tot het begaan van het misdrijf zijn vervaardigd of bestemd• zakelijke rechten of persoonlijke rechten ten aanzien van de bovenstaande bedoelde voorwerpen (art. 33a lid 1 WvSr)
Betrokkenheid ouders	
Verwacht effect	
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	
Wijze van rapporteren en verantwoorden	

70 **Ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen**

Doelstelling ontzegging bevoegdheid motorrijtuigen te besturen	
Doelgroep	
Duur van de interventie	Bijkomende straf
Kostprijs en uitvoerder	
Korte beschrijving van de inhoud waaronder de methodiek	Ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen is slechts mogelijk in de gevallen genoemd in de volgende artikelen 179, 179a en 180 van de Wegenverkeerswet (art 77r WvSr) en artikel 30 lid 6 van de Wet Aansprakelijkheidsverzekeringen.
Betrokkenheid ouders	
Verwacht effect	
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	
Wijze van rapporteren en verantwoorden	

Onttrekking aan het verkeer

71

Doelstelling onttrekking aan het verkeer	
Doelgroep	
Duur van de interventie	Maatregel
Kostprijs en uitvoerder	
Korte beschrijving van de inhoud waaronder de methodiek	<p>Onttrekking aan het verkeer van in beslag genomen voorwerpen kan worden uitgesproken bij rechterlijke uitspraak (art. 36b WvSr)</p> <p>Vatbaar voor onttrekking aan het verkeer zijn alle voorwerpen:</p> <ul style="list-style-type: none">- die geheel of grotendeels door middel van of uit de bate van het feit zijn verkregen- met betrekking tot welke het feit is begaan- met behulp van welke het feit is begaan of voorbereid- met behulp van welke de opsporing van het feit is belemmerd- die tot het begaan van het feit zijn vervaardigd of bestemd. <p>Een en ander voor zover zij van zodanige aard zijn, dat het ongecontroleerde bezit daarvan in strijd is met de wet (art. 36c WvSr).</p>
Betrokkenheid ouders	
Verwacht effect	
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	
Wijze van rapporteren en verantwoorden	

Ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel

Doelstelling ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel	
Doelgroep	
Duur van de interventie	Maatregel
Kostprijs en uitvoerder	
Korte beschrijving van de inhoud waaronder de methodiek	Op vordering van het OM kan bij een afzonderlijke rechterlijke beslissing aan degene die is veroordeeld wegens een strafbaar feit de verplichting worden opgelegd tot betaling van een geldbedrag aan de Staat ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (art. 36e lid 1 WvSr).
Betrokkenheid ouders	
Verwacht effect	
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	
Wijze van rapporteren en verantwoorden	

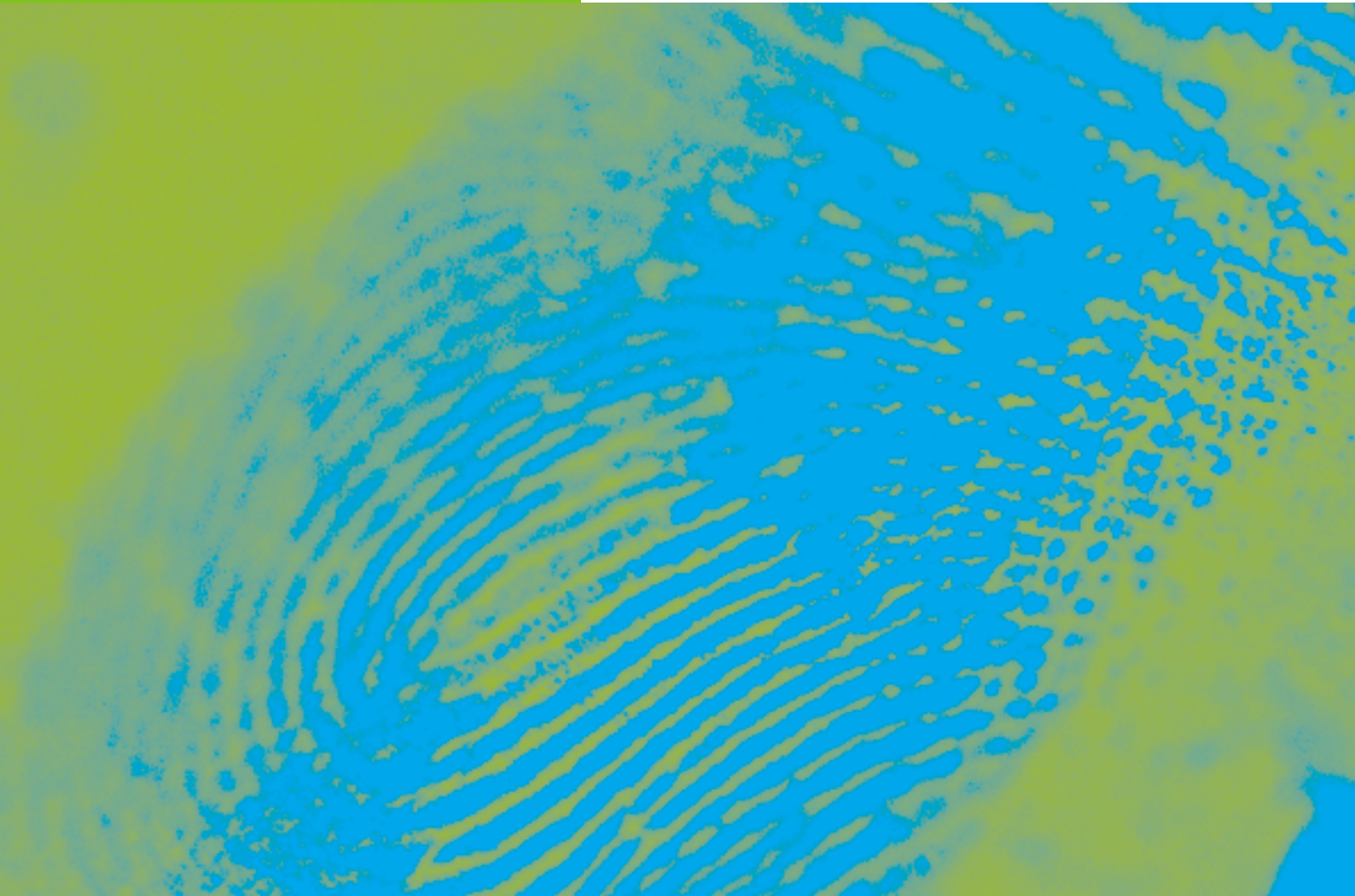
Overige, niet-vrijheidsbenemende interventies voor jongeren

Schadevergoeding

73

Doelstelling schadevergoeding	
Doelgroep	
Duur van de interventie	Maatregel
Kostprijs en uitvoerder	
Korte beschrijving van de inhoud waaronder de methodiek	Bij een strafbaar feit waarbij iemand wegens een strafbaar feit wordt veroordeeld, kan hem de verplichting worden opgelegd tot betaling aan de Staat van een som geld ten behoeve van het slachtoffer (art. 36f lid 1 WvSr) indien en voor zover de verdachte jegens het slachtoffer naar burgerlijk recht aansprakelijk is voor de schade die aan het slachtoffer is toegebracht (art. 36f lid 2 WvSr).
Betrokkenheid ouders	
Verwacht effect	
Aanwezigheid van evaluatiemateriaal	
Wijze van rapporteren en verantwoorden	

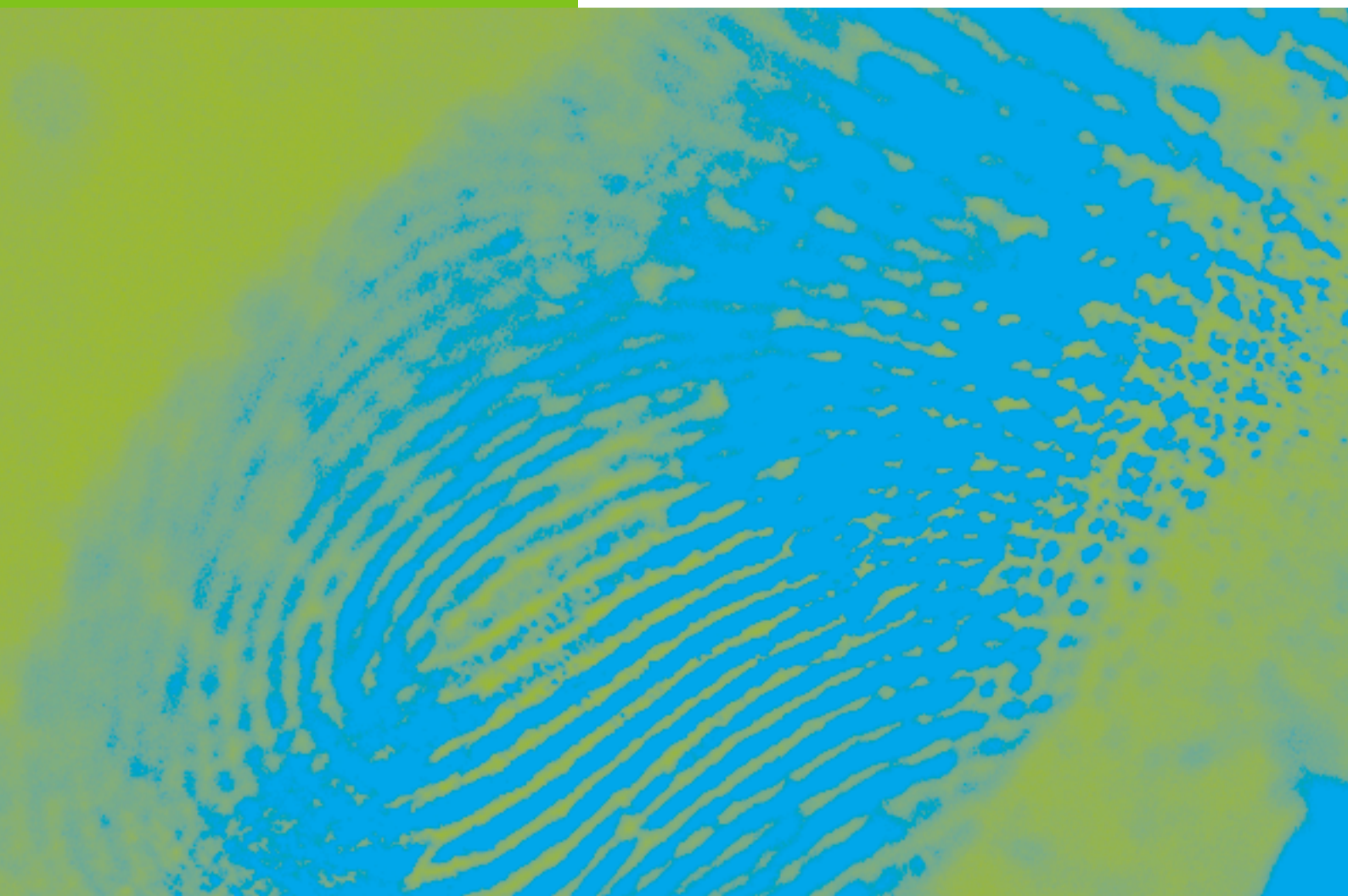
6

Afkortingen

Bij	Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen	75
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden	
FOBA	Forensische Observatie en Begeleidingsafdeling	
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind	
LVG	Licht verstandelijk gehandicapt	
SoVa	Sociale Vaardigheden	
STP	Scholings- en Trainingsprogramma	
PIJ	Plaatsing in een Jeugdinrichting	
VIC	Very Intensive Care	
WvSr	Wetboek van Strafrecht	
WvSv	Wetboek van Strafvordering	

7

1. **Theoretische onderbouwing:** de gedragsinterventie is gebaseerd op een expliciet veranderingsmodel waarvan de werking wetenschappelijk is aangetoond.
2. **Selectie van justitiabelen:** het type justitiabele waarop de gedragsinterventie zich richt wordt duidelijk gespecificeerd en geselecteerd.
3. **Dynamische criminogene factoren:** de gedragsinterventie is gericht op het veranderen van risicofactoren die samenhangen met het criminele gedrag.
4. **Effectieve (behandel)methoden:** er worden (behandel)methoden toegepast die aantoonbaar effectief of veelbelovend zijn.
5. **Vaardigheden en protectieve factoren:** de aanpak is mede gericht op het leren van praktische, sociale en probleemoplossende vaardigheden.
6. **Fasering, intensiteit en duur:** de intensiteit en duur van de gedragsinterventie sluit aan bij de problematiek van de deelnemer.
7. **Betrokkenheid en motivatie:** betrokkenheid van de deelnemer bij de gedragsinterventie en motivatie voor deelname moeten worden bevorderd en gestimuleerd.
8. **Continuïteit:** er moeten duidelijke verbindingen zijn tussen de gedragsinterventie en de totale begeleiding van de justitiabele.
9. **Interventie-integriteit:** de gedragsinterventie wordt uitgevoerd zoals het bedoeld is.
10. **Evaluatie:** een doorlopende evaluatie geeft inzicht in de effectiviteit van de gedragsinterventie.

1. Theoretische onderbouwing

De (strafrechtelijke) gedragsinterventie is gebaseerd op een expliciet veranderingsmodel, waarvan de werking wetenschappelijk is aangetoond. Het moet duidelijk zijn op grond van welke theorie de gedragsinterventie relevante veranderingen tot stand brengt in het gedrag van de delinquenten. De theorie legt een duidelijke relatie tussen delinquent gedrag en het mechanisme waardoor dit gedrag ontstaat, in stand wordt gehouden of wordt versterkt. De werkzame bestanddelen van de gedragsinterventie zijn gerelateerd aan deze mechanismen.

Het gaat dus om het theoretisch fundament van de strafrechtelijke gedragsinterventie, waarbij wordt aangegeven hoe het proces dat tot delinquentie leidt verloopt en hoe men door middel van de gedragsinterventie dit proces denkt te veranderen teneinde hiermee recidive te voorkomen.

Op basis daarvan dient de inhoud van de gedragsinterventie beschreven te zijn.

Duidelijk wordt:

- voor wie de gedragsinterventie is bedoeld (omschrijving probleemgedrag waarop de gedragsinterventie is gericht, risicofactoren die hiermee samenhangen, algemene en demografische kenmerken van de deelnemers zoals leeftijd, sekse, geslacht, etniciteit e.d.)
- welke dynamische risicofactoren de gedragsinterventie zal verminderen (doelstelling)
- op welke wijze de doelstelling (vermindering van de invloed van de risicofactoren) wordt bereikt
- welke (behandel)methoden worden toegepast
- wat er na elke fase in de gedragsinterventie wordt bereikt (concrete doelen)
- waarom de doelstelling wordt bereikt door juist deze combinatie van doelen en methoden voor deze doelgroep.

Wanneer een theoretisch concept of wetenschappelijk bewijs voor de werking van een (strafrechtelijke) gedragsinterventie onvolledig is of vooralsnog ontbreekt (bijvoorbeeld bij nieuw ontwikkelde gedragsinterventies), dan wordt het veranderingsmodel aangegeven in de vorm van waarschijnlijke hypothesen.

Duidelijk wordt:

- door welke wetenschappelijke bevindingen de aanpak wordt ondersteund.

2. Selectie van de justitiabelen

Met het oog op een effectieve werking wordt de (strafrechtelijke) gedragsinterventie toegepast op het type justitiabele waarvoor de gedragsinterventie is bedoeld. Het is belangrijk de juiste deelnemers te selecteren. Daarom moet er een duidelijke specificatie zijn van het type justitiabele waarop de gedragsinterventie zich richt en de methoden om deze doelgroep te selecteren. Een goede diagnostiek is daarbij onontbeerlijk. Het gaat om de instroom van justitiabelen die moeten veranderen op bepaalde criminogene kenmerken en bij wie kans op recidive wordt verminderd door juist deze gedragsinterventie.

Het volgende wordt beschreven:

- de voorwaarden die gelden om deel te nemen aan deze gedragsinterventie (aard van het delictgedrag dat de gedragsinterventie beoogt te voorkomen, recidiverisico, leerstijl van de doelgroep, motivatie, persoonlijke kenmerken van de deelnemer zoals geslacht, leeftijd, etnische achtergrond)
- eventuele uitsluitingscriteria
- de selectieprocedure
- gebruikte selectiemethoden (keuze screenings- en diagnose-instrumenten, risicotaxatie; waarbij RISc voor volwassenen het standaardinstrument wordt geacht dat zo nodig aangevuld wordt met verdiepingsdiagnose)
- criteria en procedures voor uitsluiting nadat het programma is gestart.

3. Gericht op dynamische criminogene factoren

De gedragsinterventie is gericht op risicofactoren die verminderd moeten en kunnen worden. Mensen die delicten plegen hebben vaak dezelfde eigenschappen of ervaringen die het risico voor recidive verhogen. Sommige van deze zogeheten criminogene factoren zijn niet veranderbaar: de statische criminogene factoren, zoals familiegeschiedenis of eerdere veroordelingen. Andere zijn wel veranderbaar. Dit zijn dynamische criminogene factoren zoals attitudes en gedrag. De gedragsinterventie dient gericht te zijn op de factoren die bij de betreffende deelnemer ook daadwerkelijk samenhangen met het criminele gedrag; op de problemen en kenmerken die het probleemgedrag veroorzaken, bevorderen of in standhouden. De gedragsinterventie beoogt dynamische criminogene factoren bij de justitiabele zelf te veranderen maar kan tevens gericht zijn op zijn/haar omgeving (sociale netwerken, gezin).

Uit de beschrijving van de (strafrechtelijke) gedragsinterventie blijkt het volgende:

- De gedragsinterventie is gericht op het veranderen van (bepaalde) dynamische criminogene factoren. Deze risicofactoren hebben een relatie tot crimineel gedrag. De keuze voor de dynamische criminogene factoren wordt uitgelegd.
- Vaak is het een combinatie van factoren die de kans op recidive verhoogt. De beschrijving laat zien hoe de dynamische criminogene factoren met elkaar verbonden zijn en hoe deze factoren direct of indirect gerelateerd zijn aan de aard van het delictgedrag dat de gedragsinterventie beoogt te verminderen. Er wordt verduidelijkt dat aandacht voor deze combinatie van risicofactoren bijdraagt aan terugdringing van het recidiverisico.

- De dynamische criminogene factoren waarop de gedragsinterventie zich richt komen overeen met de bij diagnose vastgestelde risicofactoren van de deelnemende delinquenten.

4. Effectieve (behandel)methoden

Een (strafrechtelijke) gedragsinterventie heeft ondermeer tot doel de dynamische criminogene factoren en andere daderkenmerken die de kans op recidive waarschijnlijk maken, te veranderen. Hiertoe worden uiteenlopende methoden gebruikt, maar in de praktijk blijken niet alle methoden het bedoelde effect te hebben. Daarom dienen er (behandel)methoden te worden toegepast die aantoonbaar effectief of veelbelovend zijn, in die zin dat zij bijdragen aan het terugdringen van recidive.

In de beschrijving komt het volgende naar voren:

- De (strafrechtelijke) gedragsinterventie vindt plaats aan de hand van een duidelijke beschrijving van de gebruikte (behandel)methode. De relatie die de methode heeft tot de dynamische criminogene factoren en het type delinquent waarop de gedragsinterventie is gericht, dient theoretisch verantwoord te worden.
- Aangetoond kan worden dat de (behandel)methode effectief is voor de doelgroep van de strafrechtelijke gedragsinterventie.
- Daar waar de effectiviteit van de (behandel)methode nog niet is aangetoond of waar nieuwe methoden worden gebruikt, wordt aangegeven op grond van welke wetenschappelijke literatuur verwacht mag worden dat deze aanpak effectief zal zijn. Tevens dient de nieuwe aanpak toetsbaar te zijn.
- Wanneer verschillende (behandel)methoden worden gebruikt moet worden beschreven hoe deze een samenhangend geheel vormen binnen de gedragsinterventie.

5. Gericht op vaardigheden en protectieve factoren.

Binnen het kader van een (behandel)methode kunnen verschillende accenten worden gelegd. Aangetoond is dat bij zowel ambulante als intramurale behandeling/begeleiding het trainen van vaardigheden een belangrijk aspect is bij het terugdringen van recidive. Gedragsinterventies met een cognitief bestanddeel en een gedragstherapeutische basis komen als het meest effectief naar voren. Vooral de combinatie van deze twee componenten blijkt van wezenlijke invloed: het bevorderen van cognitieve vaardigheden (kennen, weten) en het inoefenen van ander gedrag.

Bij een dergelijke cognitieve gedragsaanpak zit de essentie in het leren van praktische, sociale en probleemoplossende vaardigheden. Zoals leren lezen, schrijven, werk vinden, relaties aangaan en onderhouden, en andere vaardigheden die relevant zijn in het leven van de deelnemers en een relatie hebben met hun criminele gedrag. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het veranderen van irrationele aspecten in het denken die samenhangen met de gedragsproblemen (bijv. anderen de schuld geven), het stimuleren van de morele ontwikkeling en analyseren van de risicofactoren die samenhangen met het gepleegde delict.

De kern zit dus in het aanleren van vaardigheden. De aanpak moet concreet en praktisch zijn waarbij het belangrijk is om aan te sluiten bij de mogelijkheden die de deelnemer heeft en deze te stimuleren. Door doelen te formuleren die de deelnemer kan realiseren wordt geïnvesteerd in protectieve factoren. Ook het versterken van de binding met systemen (ouders, partner, gezin, werk, omgeving, school, etc.) maakt de kans op terugval kleiner. Het is - vooral bij jeugdigen - belangrijk om gedurende de gedragsinterventie aandacht te besteden aan deze sociale terugkoppeling. Er dient nadruk te liggen op de community-based-ness van de aanpak, waarin ook nazorg, overdracht naar voogdij en de combinatie civiel-strafrecht een plaats krijgen.

- De (strafrechtelijke) gedragsinterventie bevordert de protectieve factoren en traint de deelnemers in het aanleren van vaardigheden die hen kunnen helpen te leven en werken zonder opnieuw een delict te plegen, en die hen in staat stelt deel te nemen aan maatschappelijk aanvaardbare activiteiten.
- De te trainen vaardigheden moeten altijd een relatie hebben tot het delictgedrag. Beschreven moet worden hoe de vaardigheden zijn geselecteerd (waarbij wordt aangetoond waarom deze vaardigheden belangrijk zijn voor de betreffende doelgroep of deelnemer) en hoe ze worden aangeleerd, evenals de wijze waarop de resultaten worden geëvalueerd.

6. Fasering, intensiteit en duur

Bij effectieve gedragsinterventies sluiten de intensiteit en duur van de interventie aan bij de problematiek van de deelnemer. De intensiteit en duur van de gedragsinterventie zal meestal afhankelijk zijn van de leerstijl van de deelnemer, het recidiverisico en de mate waarin de dynamische criminogene factoren meer of minder gemakkelijk te veranderen zijn.

De eerste stap is een goede diagnose bij aanvang van de strafrechtelijke gedragsinterventie. Door vervolgens gebruik te maken van verschillende, elkaar aanvullende componenten (modulen), wordt een differentiatie en fasering mogelijk die aansluit bij de behandelings/begeleidingsbehoefte van de deelnemer.

- Er moet aangegeven worden hoe lang de gehele gedragsinterventie duurt en aangetoond dat deze lengte voldoende is om de gewenste veranderingsdoelen te bereiken.
- Beschreven moet worden uit hoeveel sessies van hoeveel uur (elke fase van) de gedragsinterventie bestaat en wat de minimale en maximale periode is die benodigd is voor een gedragsinterventie.
- De frequentie en het aantal sessies moeten aansluiten bij de leerstijl en -mogelijkheden van de deelnemer en de intensiteit (hoe vaak en binnen welke periode de sessies worden gehouden) van het programma moet passen bij het recidiverisico. Bij justitiabelen die een hoog recidiverisico hebben dient een langere en intensievere gedragsinterventie te worden toegepast dan voor justitiabelen met minder kans op recidive.
- Tevens dient aangegeven te worden wat er gebeurt wanneer er sessies of activiteiten worden gemist, als er te weinig vooruitgang wordt geboekt of wanneer er nieuwe problemen optreden.

7. Betrokkenheid en motivatie

Een gedragsinterventie zal minder succesvol zijn als de deelnemer er negatief tegenover staat. Daarom moeten gedurende de gedragsinterventie, betrokkenheid van de deelnemer bij de gedragsinterventie en motivatie voor deelname worden bevorderd en gestimuleerd.

Motivatie dient daarbij ruim te worden opgevat. In eerste instantie is het 'kunnen aangaan van een positieve werkrelatie' wellicht het hoogst haalbare voor de deelnemer. Motivatie is echter geen statische entiteit en kan zich gaandeweg ontwikkelen. De mate waarin dit gebeurt, is ondermeer afhankelijk van de manier waarop de gedragsinterventie wordt toegepast, de betrokkenheid die de begeleiders/medewerkers tonen en de mate waarin deelnemers ontvankelijk zijn voor de methode en inhoud. Een goede indicator voor betrokkenheid en motivatie is de verhouding van het aantal deelnemers dat de gedragsinterventie afrondt ten opzichte van de afvallers.

- Specificeer (bij bepaalde gedragsinterventies) hoe in de selectieprocedure de motivatie van justitiabelen voor deelname wordt vastgesteld.
- Geef aan hoe de inhoud en methoden van de gedragsinterventie de deelnemers motiveren tot verandering, passen bij de wijze waarop zij het best leren en hun specifieke achtergrond.

- Beschrijf de methoden die gebruikt worden om de motivatie gedurende de gedragsinterventie in stand te houden.
- Geef aan hoe een positieve houding van de begeleiders/medewerkers tegenover de gedragsinterventie wordt bevorderd.
- Beschreven moet worden op welke wijze men denkt te komen tot een voldoende aantal deelnemers dat de gedragsinterventie afrondt.

8. Continuïteit van de gedragsinterventie en de organisaties die het aanbieden

Er moeten duidelijke verbindingen zijn tussen de betreffende gedragsinterventie en de totale aanpak van de justitiabele. De gedragsinterventie moet geïntegreerd zijn in het gehele reïntegratieplan teneinde te garanderen dat er continuïteit is tussen gedragsinterventies. Op die manier kan een soepele overgang worden bewerkstelligd tussen gedragsinterventies binnen eenzelfde organisatie, tussen gedragsinterventies door verschillende organisaties of tussen intramurale en extramurale behandeling/begeleiding.

Gecoördineerde samenwerking draagt bij tot het bereiken van een maximaal effect van de behandeling/begeleiding en monitoring.

- Laat zien hoe de gedragsinterventie past in het totale reïntegratieplan van de justitiabele.
- De justitiabele dient begeleid te worden tijdens de uitvoering van de interventie en bij de overgang van intramurale behandeling naar terugkeer in de maatschappij. De uitvoerende instanties (gevangeniswezen, justitiële jeugdinrichtingen, (jeugd)reclassering, wellicht andere organisaties) dienen een soepele overdracht van de begeleiding te garanderen en relevante kennis over betrokkene te delen.
- Ontwikkel richtlijnen voor de rol van de casemanager, begeleiders en leidinggevenden in dit proces; geef aan hoe casemanagers geïnformeerd worden over de doelen van de gedragsinterventie; specificeer de afspraken voor samenwerking, overdracht en communicatie tussen organisaties en medewerkers die betrokken zijn bij het resocialisatieplan van de delinquent.
- Geef aan op welke wijze aandacht geschonken wordt aan nazorg en aan terugvalpreventie. Met terugvalpreventie wordt bedoeld dat justitiabelen bij zichzelf de kenmerken leren te onderkennen die leiden tot het plegen van een delict, en deze leren doorbreken.

9. Interventie-integriteit: de gedragsinterventie wordt zo uitgevoerd als bedoeld is.

Er moet informatie worden verzameld over proces en inhoud om te kunnen nagaan hoe de gedragsinterventie functioneert en om de gedragsinterventie te kunnen bijsturen als die niet werkt zoals verwacht. Zonder goede monitoring weet men niet of de gedragsinterventie eigenlijk wel wordt uitgevoerd zoals het bedoeld is, met het risico dat de effectiviteit afneemt. Daarom moet er een systeem zijn dat garandeert dat de integriteit van de gedragsinterventie wordt gehandhaafd en dat afwijkingen worden gecorrigeerd. Monitoring moet een ingebouwd onderdeel zijn van de gedragsinterventie.

Er kan onderscheid worden gemaakt in monitoring van randvoorwaardelijke of ondersteunende aspecten (gericht op materieel, personeel en proces) en inhoudelijke aspecten (gericht op integriteit van de behandeling).

Met betrekking tot de randvoorwaarden of ondersteuning moet worden beschreven:

- de beschikbare materiële en financiële middelen en voorzieningen (inclusief de omgeving; deze dient de gedragsinterventie te ondersteunen, niet tegen te werken)
- de professionaliteit van de organisatie; onder meer de managementstructuur, klinische expertise (vaardigheden en ervaringen)

- de selectie van personeel (selectieprocedure, opleiding, motivatie, vaststellen van behandelingscompetentie), training van personeel (beschrijving van training, kwaliteitsgarantie en beoordeling personeel), supervisie en ondersteuning van het personeel (beschrijving van rollen en verantwoordelijkheden van personeel, aandacht voor eventueel negatieve gevolgen van de interventie op het personeel)
- de wijze waarop continuïteit en aanwezigheid van personeel en deelnemers wordt gewaarborgd
- de wijze waarop ten behoeve van de monitoring gegevens worden geregistreerd en hoe deze informatie wordt gebruikt voor verbetering van de gedragsinterventies
- hoe de monitoring van deelnemers geschiedt door middel van daartoe geschikte instrumenten (bijv. voor- en nametingen met behulp van gevalideerde meetinstrumenten).

Met betrekking tot de inhoudelijke aspecten of behandelingsintegriteit moet worden aangegeven:

- hoe de gedragsinterventie geïmplementeerd wordt en de wijze waarop toezicht gehouden wordt op de juiste uitvoering daarvan, zoals het op de juiste wijze gebruiken van specifieke technieken;
- hoe de behandelingsstijl van het personeel wordt gemonitord, inclusief hun houding tegenover de deelnemers;
- hoe omstandigheden of activiteiten die de behandeling zouden kunnen belemmeren worden waargenomen en aangepakt.

10. Doorlopende evaluatie

Evaluatie heeft uiteindelijk tot doel na te gaan of de gedragsinterventie effectief is. Een (strafrechtelijke) gedragsinterventie is effectief wanneer de vooraf gestelde doelen zijn bereikt. Die doelen hebben enerzijds betrekking op datgene wat men bij de delinquent denkt te bereiken (verandering van dynamische criminogene factoren, veranderde attitudes, aanleren van vaardigheden, etc.) en anderzijds op het terugdringen van de kans op terugval in crimineel gedrag. Idealiter houden deze twee factoren verband met elkaar: een effectieve behandeling kan leiden tot minder recidive. Wanneer niet vaststaat dat behandelingsdoelen gehaald worden, kan eventuele recidivevermindering niet aan de gedragsinterventie worden toegeschreven. Het vaststellen van effectiviteit in termen van behandelingsdoelen is dus van essentieel belang. Daarnaast dient enige tijd na beëindiging van de gedragsinterventie een recidivemeting te worden gedaan. De resultaten van een experimentele groep dienen vergeleken te worden met die van een controlegroep, zeker waar het gaat om nieuwe gedragsinterventies. Daarbij dienen bij voorkeur bestaande, gevalideerde instrumenten te worden gebruikt.

- Voor elke (strafrechtelijke) gedragsinterventie dient een effectevaluatie gedaan te worden waarbij tenminste sprake moet zijn van een voor- en nameting en een follow-up.
- Beschreven moet worden hoe gegevens over de gedragsinterventie ten behoeve van de (periodieke en/of continue) monitoring en (zelf)evaluatie worden vastgelegd en welke instrumenten daarvoor worden gebruikt.

Vereiste documentatie

Voor het verkrijgen van erkenning van een strafrechtelijke gedragsinterventie, moet een aanvraag worden ingediend. Deze aanvraag bestaat uit een aanvraagformulier waarin de tien erkenningscriteria voor de betreffende gedragsinterventie moeten worden beschreven. Tevens moeten er vijf programmabijlagen worden ingediend. Deze programmabijlagen zijn:

- **De theoretische handleiding**
- **De programmahandleiding**
- **De beoordeling- en evaluatiehandleiding**
- **De managementhandleiding**
- **De opleidingshandleiding voor begeleiders/medewerkers**
- **Een kostenoverzicht**

Wanneer deze documenten niet aangeleverd kunnen worden, dient beargumenteerd te worden waarom dat niet nodig is.

1. De theoretische handleiding

Deze handleiding beschrijft de theoretische basis voor de gedragsinterventie en het veranderingsmodel. In deze handleiding staat beschreven:

- Voor wie de gedragsinterventie is bedoeld
- Wat er in elke (kern)fase van het programma bereikt dient te worden
- Waarom de combinatie van doelen en methoden bruikbaar is voor de betreffende doelgroep
- Op welke manier specifieke dynamische risicofactoren opeenvolgend tijdens de gedragsinterventie worden aangepakt
- Welke verwachtingen er zijn ten aanzien van de werking van de methode(s) voor verandering in cognitie, houding, vaardigheden en gedrag tijdens het programma
- Wat er verwacht wordt van aanvullende activiteiten behalve de gedragsinterventie zelf.

2. De gedragsinterventie-handleiding

Deze handleiding beschrijft elke sessie van de gedragsinterventie in voldoende detail zodat elke getrainde professional de gedragsinterventie in goede banen kan leiden. In deze handleiding staat beschreven:

- De specifieke doelen en verwachtingen voor elke sessie, in termen van concrete leerpunten
- Helder programma-materiaal dat is toegesneden op de betreffende doelgroep (bijvoorbeeld een werkboek)
- Duidelijke verbindingen tussen elke sessie, het veranderingsmodel en onderbouwende onderzoeksresultaten
- Duidelijke referenties naar relevante onderdelen van de theorie: samenvattende elementen van de theoretische handleiding mogen hier herhaald worden als bijlage.

3. De beoordelings- en evaluatiehandleiding

In deze handleiding staat beschreven:

- Alle beoordelings- en evaluatie-instrumenten die voor de gedragsinterventie worden gebruikt
- Gebruiksaanwijzing voor de registratie van de instrumenten
- Uitleg over het praktische gebruik van de verschillende toepassingen en inhoud.

4. De managementhandleiding

In deze handleiding staat beschreven:

- De selectie, training, supervisie en functiewaardering van de programmamedewerkers
- Hoe de deelnemers worden geselecteerd voor deelname
- Op welke manier de deelnemers worden beoordeeld vóór, tijdens en na deelname aan de gedragsinterventie
- De minimale voorwaarden om het programma te kunnen uitvoeren zoals bedoeld
- Op welke manier monitoring en evaluatie van het programma wordt verricht, waarbij ook de waarborging voor de gedragsinterventie- en behandelingsintegriteit en het verrichten van audits staat beschreven
- De rol en verantwoordelijkheid van managers en programmamedewerkers.

5. De opleidingshandleiding voor programmamedewerkers

Deze handleiding heeft een vergelijkbare opbouw als de programmahandleiding. In de handleiding staat beschreven:

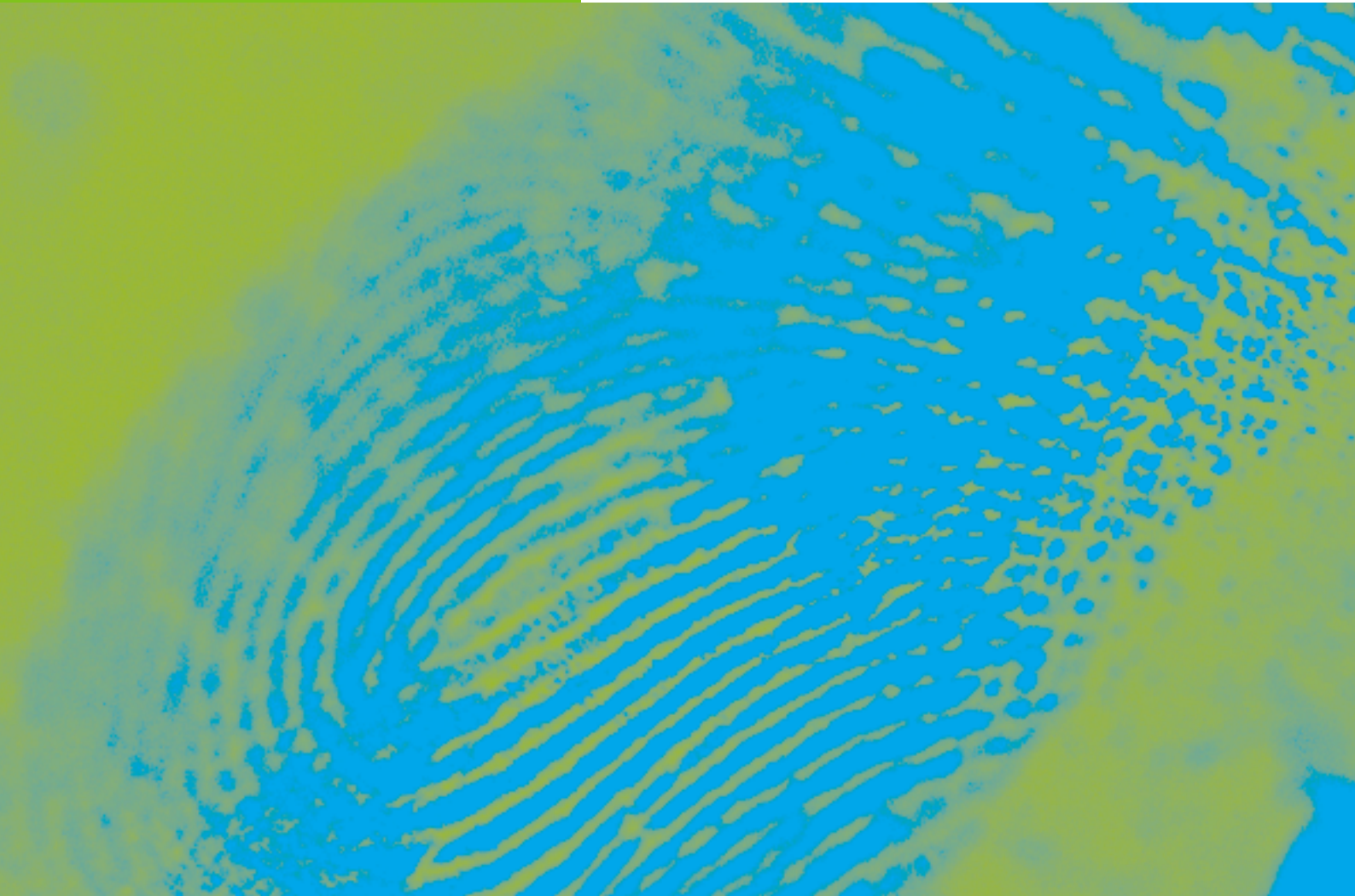
- Gedetailleerde opleidingsprogramma's inclusief leerplan en lesmateriaal voor alle medewerkers die bij de gedragsinterventie zijn betrokken
- Hoe de competentie van de programmamedewerkers om de gedragsinterventie uit te voeren wordt gegarandeerd
- Op welke manier de competentie beoordeeld wordt na de gedragsinterventie
- Hoe prestaties worden gemonitord.

6. Een kostenoverzicht

Hierin wordt aangegeven

- wat de kosten zijn (voor de ontwikkeling) van de gedragsinterventie, de opleiding van trainers en de uitvoering (per deelnemer)
- of in beginsel financiering voor uitvoering beschikbaar is of zal worden indien de gedragsinterventie erkend wordt
- of een organisatie beschikbaar is voor de uitvoering.

8

Bijlage II: Leden werkgroep inventarisatie

Dhr. J. Blomhert, rechtbank Almelo

Mw. I. Horst - Vermaas, Ministerie van Justitie, Directie Justitieel Jeugdbeleid

Mw. W.M. Kleiman, Ministerie van Justitie, Directie Justitieel Jeugdbeleid

Dhr. H. Krooi, Landelijk Bureau Raad voor de Kinderbescherming

Dhr. M. van der Klei, Maatschappelijke Ondernemers-Groep

Mw. A. van Egeraat, Halt Nederland

Dhr. A. van Parijs, Dienst Justitiële Inrichtingen

Mw. M.A.E. Wimmers, Ministerie van Justitie, Directie Justitieel Jeugdbeleid

